

LAMPIRAN II
KEPUTUSAN MENTERI PENDIDIKAN DAN KEBUDAYAAN
NOMOR 061/U/1993 TANGGAL 25 FEBRUARI 1993

**KURIKULUM
SEKOLAH MENENGAH UMUM
(SMU)**

**GARIS-GARIS BESAR PROGRAM PENGAJARAN
(GBPP)**

MATA PELAJARAN BAHASA JERMAN

KELAS III

**DEPARTEMEN PENDIDIKAN DAN KEBUDAYAAN
JAKARTA, JANUARI 1996**

Wahidhy
1/7-96

LAMPIRAN II
KEPUTUSAN MENTERI PENDIDIKAN DAN KEBUDAYAAN
NOMOR 061/U/1993 TANGGAL 25 FEBRUARI 1993

**KURIKULUM
SEKOLAH MENENGAH UMUM
(S M U)**

**GARIS-GARIS BESAR PROGRAM PENGAJARAN
(GBPP)**

MATA PELAJARAN BAHASA JERMAN

KELAS III

**DEPARTEMEN PENDIDIKAN DAN KEBUDAYAAN
JAKARTA, JANUARI 1996**

Daftar Isi

	Halaman
I. Pendahuluan	3
A Pengertian	3
B Fungsi	3
C Tujuan	3
D Ruang Lingkup.....	3
E Rambu-Rambu	4
1 Pendekatan Pengajaran	4
2 Model GBPP	5
3 Butir-Butir Penting Yang Perlu Diperhatikan Oleh Pemakai GBPP	5
4 Pengembangan Tema Menjadi Bahan Pelajaran.....	7
II. Program Pengajaran.....	11
1. Tujuan	11
a. Membaca	11
b. Menyimak	11
c. Berbicara	11
d. Menulis	12
2. Daftar Tema	12
Caturwulan 1	12
Caturwulan 2	13
Caturwulan 3	13
3. Penggunaan Bahasa dan Unsur Bahasa	13
Daftar keterampilan fungsional, ungkapan komunikatif dan ujaran-ujaran lain	16
Caturwulan 1	16
Caturwulan 2	20
Caturwulan 3	22
4. Daftar Kosakata	26
a. Penjelasan tentang daftar kosa-kata	26
1) Kata yang dicetak tebal	26
2) Jenis kata	26
3) Penandaan deklinasi nomina	26
4) Singkatan yang digunakan	27
b. Caturwulan 1	28
c. Caturwulan 2	32
d. Caturwulan 3	36
5. Kegiatan Pembelajaran untuk Mengembangkan Keterampilan Berbahasa	41
a. Membaca	41
b. Menyimak	41
c. Berbicara	42
d. Menulis	42

I. Pendahuluan

A. Pengertian

Pada dasarnya bahasa adalah alat untuk menyampaikan gagasan, pikiran, pendapat dan perasaan. Bahasa Jerman, seperti halnya dengan bahasa asing lainnya, di Indonesia dianggap penting untuk tujuan penyerapan dan pengembangan ilmu pengetahuan, teknologi dan seni budaya, dan pembinaan hubungan dengan bangsa-bangsa lain.

B. Fungsi

Mata pelajaran bahasa Jerman merupakan mata pelajaran pilihan di Sekolah Menengah Umum yang berfungsi sebagai alat pengembangan diri siswa, memperluas wawasannya dan mengenal hasil-hasil dalam bidang ilmu pengetahuan, teknologi, dan seni budaya. Dengan demikian pengajaran bahasa Jerman dapat menunjang pertumbuhan dan perkembangan siswa menjadi warga negara yang cerdas, terampil dan berkepribadian Indonesia, agar berperan aktif dalam pembangunan nasional.

Mempelajari bahasa asing tidak berarti hanya mempelajari dan menguasai kosakata, struktur dan penerapan pola-pola linguistik saja, melainkan juga menguasai materi pelajaran sedemikian rupa, sehingga para siswa mampu menggunakannya dalam interaksi sosial sesuai dengan situasi yang dihadapi. Sehubungan dengan hal tersebut di atas, pengajaran bahasa asing harus dipusatkan kepada hakekat fungsinya, yaitu:

1. Fungsi komunikasi lintas budaya berarti: yang dipelajari adalah bahasa sebagai alat komunikasi. Dengan demikian siswa memperoleh kemampuan untuk memahami bahasa tersebut dan mengungkapkan diri secara lisan dan tertulis berdasarkan kaidah, istilah, ungkapan dan ujaran secara tepat yang merupakan ciri khas bahasa yang bersangkutan.
2. Fungsi pengembangan saling pengertian lintas budaya berarti: dengan belajar bahasa asing akan terjalin saling pengertian antarbangsa, sehingga dalam waktu bersamaan akan terintegrasi pula aspek-aspek kebudayaan dan cara berpikir bangsa asing tersebut.

Pengetahuan tentang kebudayaan negara ini akan membantu siswa dalam memahami dengan benar ungkapan, ujaran, dan buah pikiran yang terkandung dalam bahasa itu. Pengetahuan mengenai ciri khas yang terdapat dalam masyarakat negara asing serta proses perkembangannya hanya bisa diajarkan melalui aspek kebudayaan. Aspek kebudayaan tersebut akan menunjang tercapainya tujuan pengajaran bahasa asing.

C. Tujuan

1. Pada akhir program pengajaran bahasa Jerman di Sekolah Menengah Umum, siswa memiliki keterampilan membaca, menyimak, berbicara dan menulis dalam bahasa Jerman melalui tema yang ditentukan berdasarkan tingkat perkembangan dan minat mereka dengan tingkat penguasaan kosakata lebih kurang 1.000 kosakata (700 secara aktif) dan tata bahasa yang sesuai.
2. Melalui aspek-aspek kebudayaan yang diintegrasikan dalam tema-tema dan anak tema, dapat tumbuh sikap toleransi siswa terhadap budaya dan bangsa yang bersangkutan.

D. Ruang Lingkup

Pelajaran Bahasa Jerman di SMU yang mencakup keterampilan membaca, menyimak, berbicara dan menulis sedapat mungkin disajikan secara terpadu; namun demikian, penekanannya terutama pada keterampilan membaca. Unsur-unsur bahasa seperti tata-bahasa, kosakata, lafal dan ejaan dapat diajarkan untuk menunjang pengembangan keempat keterampilan berbahasa tersebut, bukan untuk kepentingan

penguasaan unsur-unsur bahasa itu sendiri. Keterampilan berbahasa itu disajikan dalam lingkup bahasan yang dalam GBPP ini disebut 'tema'. Dalam pengembangan ini, aspek kebudayaan sangat penting, karena bagi siswa akan menambah wawasan dan terbuka jalan langsung untuk dunia berpikir dan kehidupan suatu bangsa.

Perbedaan bahasa bukanlah disebabkan oleh bunyi-bunyi atau unsur-unsur linguistik, namun perbedaan dasarnya terletak pada perbedaan pandangan dan nilai-nilai hidup bangsa masing-masing. Bahasa tidak statis, melainkan terus berkembang melalui proses komunikasi dalam mengungkapkan pikiran yang didasari oleh unsur-unsur kebudayaan. Jadi mempelajari bahasa asing dengan hanya mempelajari perbendaharaan kata dan pola-pola kalimat tidak memungkinkan siswa untuk mampu berpikir dalam bahasa tersebut. Belajar bahasa asing berarti juga memahami pandangan hidup bangsa lain.

E. Rambu-rambu

1 Pendekatan Pengajaran

Pendekatan Pengajaran Bahasa yang dipakai GBPP Mata Pelajaran Bahasa Jerman di SMU ini menerapkan 'Pendekatan Kebermaknaan'. Konsep-konsep penting yang mendasari pendekatan ini ialah:

- a. Bahasa merupakan alat untuk mengungkapkan makna yang diwujudkan melalui tata bahasa dan kosakata. Meskipun demikian yang paling berperan ialah makna, bukan tata bahasanya.
- b. Kontekstualisasi merupakan dasar utama. Ini berarti bahwa makna ditentukan oleh lingkup kebahasaan dan lingkup situasi yang didasarkan atas pemahaman lintas budaya.
- c. Makna dapat diwujudkan melalui kalimat yang berbeda, baik secara lisan maupun tertulis. Suatu kalimat dapat mempunyai makna yang berbeda tergantung pada situasi saat kalimat itu digunakan. Jadi keragaman ujaran diakui keberadaannya dalam bentuk bahasa lisan dan tulis. Tujuan akhir yang dicapai ialah kemampuan berkomunikasi secara lisan dan tertulis berdasarkan kosakata, ungkapan dan ujaran yang ada dalam GBPP ini.
- d Tujuan akhirnya ialah kemampuan berkomunikasi dalam bahasa Jerman sebagai bahasa sasaran, baik secara lisan maupun tertulis. Fungsi unsur-unsur bahasa hanyalah untuk menunjang keberhasilan, kelancaran dan ketepatan berkomunikasi.
- e Bahan pelajaran dan kegiatan pembelajaran baru menjadi bermakna bagi siswa, jika hal itu berhubungan dengan kebutuhan siswa. Oleh karena itu, faktor-faktor tersebut harus dijadikan pertimbangan pengambilan keputusan tentang pengajaran dan pembelajaran.
- f Motivasi belajar merupakan faktor utama yang menentukan keberhasilan belajar siswa. Kadar motivasi ini banyak ditentukan oleh kebermaknaan bahan pelajaran dan kegiatan pembelajaran siswa.
- g. Dalam proses belajar mengajar, siswa merupakan subyek utama, tidak hanya sebagai obyek belaka. Oleh karena itu, ciri-ciri dan kebutuhan mereka harus dipertimbangkan dalam segala keputusan yang berkaitan dengan pengajaran.
- h. Dalam proses belajar mengajar, guru berperan sebagai fasilitator yang membantu siswa mengembangkan keterampilan berbahasa.

Penerapan konsep-konsep di atas dalam pengajaran bahasa Jerman di Sekolah Menengah Umum menyiratkan hal-hal berikut:

- 1) Tema yang dikembangkan menjadi berbagai anak tema digunakan sebagai dasar pengaturan bahan pembelajaran dalam satuan pelajaran.

- 2) **Unsur-unsur bahasa Jerman, yaitu: tata bahasa, kosakata, ejaan dan lafal hendaknya disajikan dalam lingkup kebahasaan dan lingkup situasi, sehingga makna yang dimaksud jelas. Lingkup situasi harus mencakup lingkup budaya sasaran dan/atau budaya siswa.**
- 3) **Pembelajaran unsur-unsur bahasa ditujukan terutama untuk mendukung penguasaan dan pengembangan empat keterampilan berbahasa Jerman, bukan untuk kepentingan penguasaan unsur-unsur itu sendiri.**
- 4) **Dalam proses belajar mengajar, unsur-unsur bahasa yang dipandang sulit bagi siswa dapat disajikan secara sistematis melalui latihan-latihan yang dikaitkan dengan tema yang sedang dibahas.**
- 5) **Dalam proses belajar mengajar keempat keterampilan berbahasa pada hakikatnya tidak dapat dipisahkan, karena satu sama lain saling mendukung. Keterampilan berbahasa tersebut harus dikembangkan secara terpadu meskipun tekanannya pada keterampilan membaca.**
- 6) **Siswa harus dilibatkan dalam kegiatan belajar yang bermakna, agar dapat membantu**
 - mengembangkan kepribadian siswa;
 - mendorong siswa untuk tumbuh dan berkembang menjadi warga negara yang berkepribadian Indonesia;
 - mengembangkan keterampilan bergaul;
 - mengembangkan kreativitas;
 - mengembangkan toleransi terhadap budaya asing;
 - menyerap ilmu pengetahuan, teknologi dan seni budaya.

2. Model GBPP

Model GBPP yang dipakai adalah model penekanan beragam. Pemilihan model ini memiliki beberapa dasar penting sebagai berikut:

- a. **Pengembangan keterampilan berbahasa Jerman secara reseptif dan produktif yang menekankan pada rasa saling pengertian antarbangsa.**
- b. **Tema-tema dalam penyajiannya diurutkan sesuai dengan asas kebutuhan siswa, mulai dari kebutuhan pada masa kini ke yang akan datang dan dari lingkungan yang terdekat ke yang semakin jauh dan luas. Tata bahasa dan kosakata yang telah dipilih sesuai dengan tema diurutkan berdasarkan kebutuhan komunikasi dan situasi.**
- c. **Tema dijabarkan menjadi anak tema dan dikembangkan dalam kegiatan berbahasa harus memotivasi siswa dan mencerminkan aspek-aspek penting dunia realitas negara yang bersangkutan. Penjabarannya hendaknya memungkinkan siswa mengadakan perbandingan antara yang asing dan yang sudah dikenal.**

3. Butir-butir penting yang perlu diperhatikan oleh pemakai GBPP:

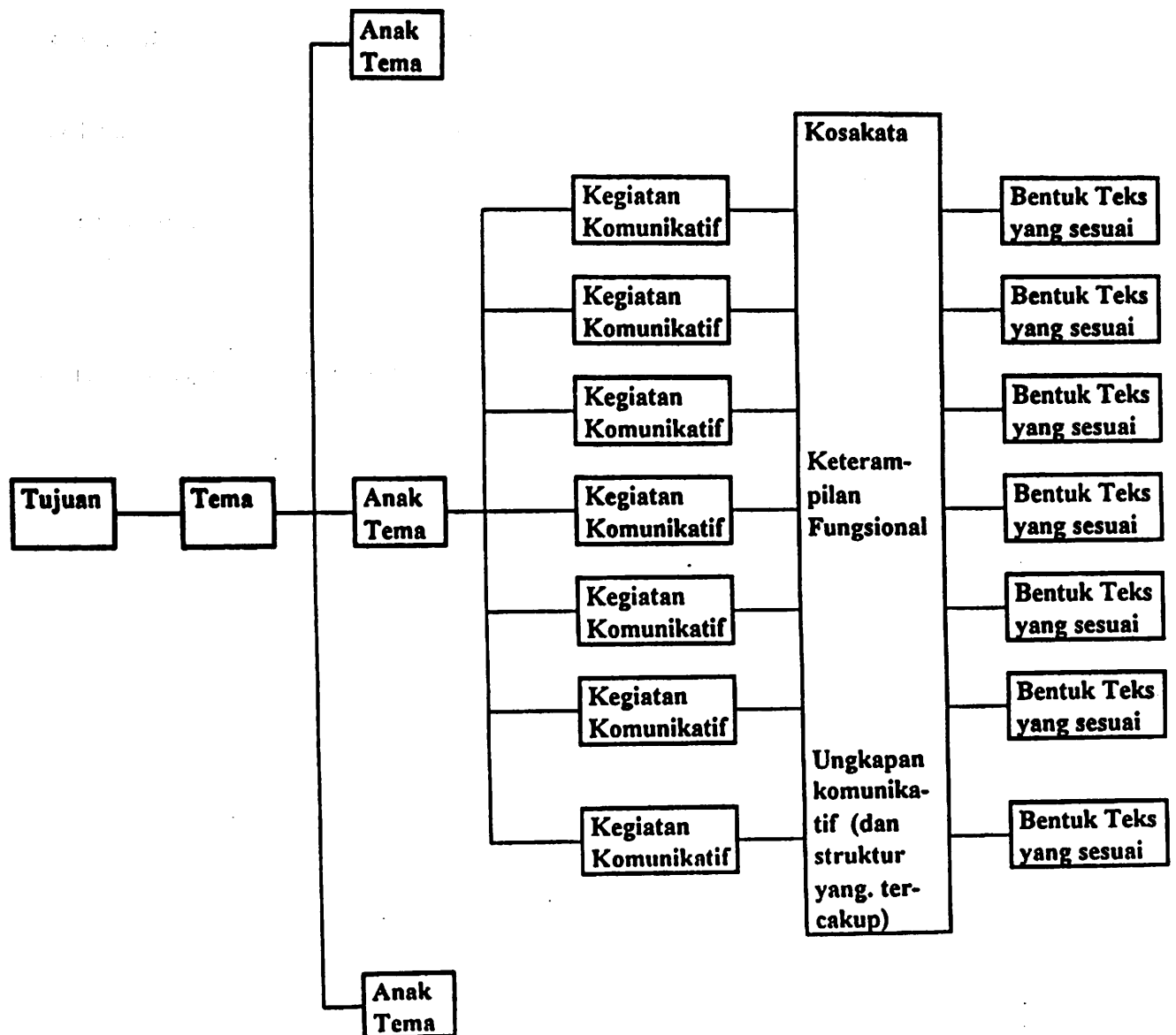
- a. **GBPP ini merupakan ketentuan resmi bagi pengelola pendidikan, berisikan bahan inti yang harus dipelajari oleh siswa untuk mencapai tujuan pengajaran umum.**
- b. **Guru diharapkan mengembangkan sendiri rencana pelajaran sesuai dengan tujuan pelajaran yang telah ditentukan dalam GBPP.**
- c. **Tema yang dimaksud dalam GBPP ini adalah lingkup bahasan.**

- d. Tema dapat dirinci menjadi anak-anak tema. Anak tema dapat dirinci lagi menjadi beberapa sub-anak tema.
- e. Anak tema adalah bahan pembahasan yang dipakai dalam pembelajaran, guna mengembangkan komunikasi lewat ke empat keterampilan, yaitu membaca, menyimak, berbicara dan menulis.
- f. Jika suatu tema dan anak tema memiliki kesamaan istilah, maka istilah yang dipakai untuk tema mencakup bahasan yang lebih luas daripada yang dipakai untuk anak tema. Misalnya: 'Keluarga' sebagai tema bisa dikembangkan menjadi beberapa anak tema seperti "Kehidupan Keluarga", "Masalah Keluarga", dan "Keluarga dan Masyarakat".
- g. Guru mengurutkan tema dan anak tema dalam satu caturwulan menurut kebutuhan agar pembelajaran menjadi efektif, efisien dan bermakna bagi siswa.
- h. Penilaian dilakukan untuk semua keterampilan berbahasa, dengan penekanan kepada keterampilan membaca.
- i. Guru hendaknya mempelajari Pedoman atau Petunjuk yang lebih rinci bila akan melaksanakan GBPP.
- j. Guru hendaknya kreatif dalam menyajikan bahan pelajaran, memilih sumber acuan dan menggunakan tehnik mengajar yang sesuai.
- k. Guru hendaknya menciptakan suasana yang mendukung agar siswa berani mengungkapkan diri dalam bahasa Jerman (suasana informal yang akrab). Dengan demikian siswa dapat berperan aktif dalam proses belajar mengajar.
- l. Dalam menangani kesalahan berbahasa, guru hendaknya jangan menurunkan motivasi siswa.

4. Pengembangan Tema menjadi Bahan Pelajaran

Bagan 1 di bawah ini menggambarkan langkah-langkah pengembangan bahan pelajaran.

Bagan 1: Pengembangan Bahan Pelajaran

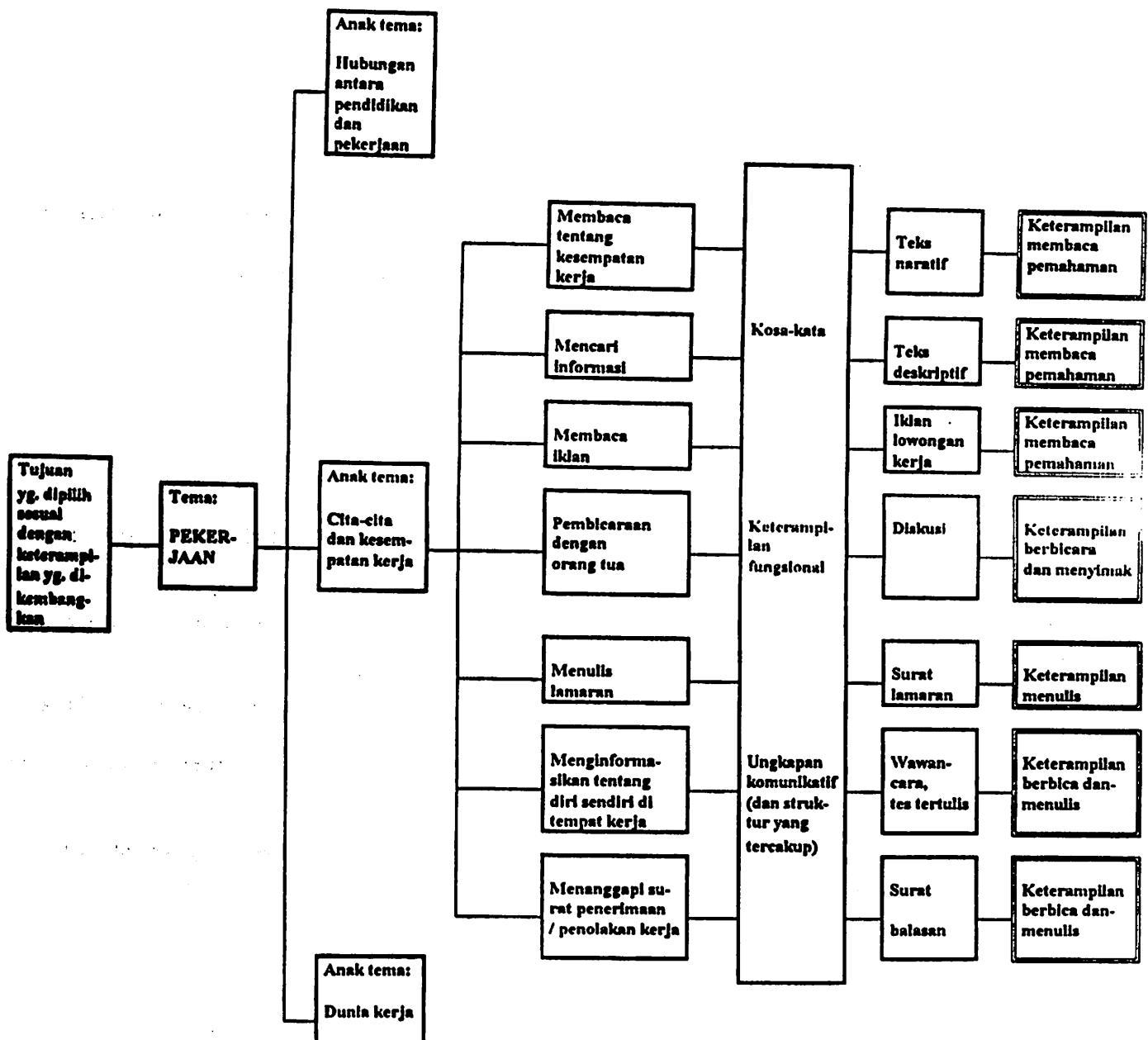
Penjelasan:

Langkah-langkah yang perlu diikuti oleh guru dalam menjabarkan tema menjadi bahan pelajaran adalah sebagai berikut:

- 1. Pilihlah tujuan yang sesuai dengan keterampilan yang akan dikembangkan.**
- 2. Tentukan tema yang akan dijabarkan**
- 3. Pilihlah anak tema yang merupakan rincian dari tema yang telah ditentukan sesuai dengan kebutuhan siswa.**
- 4. Bila anak tema yang tersedia belum memenuhi kebutuhan belajar siswa, guru dapat menambahkan anak tema yang diturunkan dari tema yang telah dipilih.**
- 5. Tentukan kegiatan-kegiatan berbahasa (membaca, menyimak, berbicara dan menulis) yang dapat dilakukan dengan menggunakan anak tema yang telah dipilih.**
- 6. Tentukan keterampilan fungsional dan kosakata yang diperlukan untuk melakukan kegiatan-kegiatan berbahasa yang sesuai dengan taraf pembelajaran siswa.**
- 7. Tentukan bentuk teks untuk kegiatan berbahasa yang sesuai.**
- 8. Kegiatan berbahasa yang tidak sesuai dengan tingkat kemampuan berbahasa siswa ditangguhkan sampai waktu yang tepat.**

Untuk lebih jelasnya, langkah-langkah di atas digambarkan pada Bagan 2:

Bagan 2: Pengembangan Bahan Pelajaran Bahasa Jerman

Penjelasan:

Langkah-langkah yang perlu diikuti oleh guru dalam menjabarkan salah satu tema dalam GBPP Bahasa Jerman menjadi bahan pelajaran adalah sebagai berikut.

1. Tujuan dipilih dari masing-masing keterampilan berbahasa yang telah dirumuskan
2. Tema yang dipilih adalah 'PEKERJAAN'
3. Anak tema yang dikembangkan dari tema pekerjaan adalah:
 - ♦ Hubungan antara pendidikan dan pekerjaan
 - ♦ Dunia kerja
 - ♦ Cita-cita dan kesempatan kerja
4. Anak tema yang dipilih sebagai contoh untuk dikembangkan ialah Cita-cita dan Kesempatan Kerja
5. Kegiatan-kegiatan komunikatif yang dianggap sesuai dengan anak tema ini misalnya:
 - a. membaca tentang kesempatan kerja
 - b. mencari informasi tentang pekerjaan yang diinginkan
 - c. membaca iklan lowongan kerja
 - d. membicarakan rencana dengan orang tua dan meminta nasehat
 - e. menulis lamaran
 - f. menginformasikan tentang diri sendiri pada kesempatan penyeleksian penerimaan pegawai
 - g. menanggapi surat penerimaan/penolakan kerja
6. Menentukan kosakata, keterampilan fungsional, ungkapan komunikatif (dan struktur yang tercakup) yang diperlukan.
7. Menentukan bentuk teks yang sesuai. Teks-teks yang diperlukan dapat diambil dari sumber acuan yang sesuai (Kontakte Deutsch, edisi ke-4, jilid 1, 2, 3, buku-buku lain, majalah, koran dsb.).
8. Memperhatikan apakah teks yang sudah ditemukan sesuai dengan tingkat kemampuan berbahasa siswa.
9. Memeriksa apakah kosakata, keterampilan fungsional dan ungkapan komunikatif (termasuk struktur yang tercakup) dalam teks sudah sesuai dengan GBPP.
10. Jika perlu, gunakan media visual seperti: gambar, video, OHP, kaset untuk mendengarkan percakapan, wawancara, dan sebagainya.

II. Program Pengajaran

Kelas 3 (288 jam pelajaran)

1. Tujuan

Dengan penguasaan kosakata lebih kurang 1000 dan tata bahasa yang sesuai dengan tema dan anak tema yang telah ditentukan, siswa dapat memiliki keterampilan berbahasa sebagai berikut:

a. membaca

Siswa dapat membaca teks yang berbentuk narasi, deskripsi, percakapan, dan berbentuk khusus seperti petunjuk, jadwal, surat, diagram/grafik, iklan, pengumuman, nyanyian, petunjuk permainan, laporan, dan formulir, yang panjangnya kurang lebih 200 kata dengan keterampilan sebagai berikut:

- 1) mendapatkan gambaran umum tentang isi bacaan
- 2) menemukan informasi tertentu
- 3) menemukan pikiran utama yang tersurat
- 4) menemukan pikiran utama yang tersirat
- 5) menemukan semua informasi rinci yang tersurat
- 6) mendapatkan informasi yang tersirat
- 7) menafsirkan makna kata, frasa, dan kalimat berdasarkan konteks
- 8) memilih dan menggunakan strategi membaca yang sesuai
- 9) mengembangkan minat baca

b. menyimak

Siswa dapat:

- 1) mengidentifikasi benda-benda yang namanya disebutkan oleh guru
- 2) mengidentifikasi kata/kalimat yang disebutkan oleh guru atau yang diperdengarkan melalui kaset
- 3) mengidentifikasi kata kerja, preposisi dan kata sifat yang disebutkan oleh guru atau diperdengarkan melalui kaset dengan jawaban nonverbal
- 4) menemukan informasi yang tersirat dari dialog
- 5) melaksanakan perintah yang diberikan secara lisan
- 6) menentukan benar-salah berdasarkan informasi yang didengar
- 7) menjawab pertanyaan berdasarkan informasi tertentu dari teks lisan pendek atau dari teks yang diperdengarkan

c. berbicara

Siswa dapat:

- 1) mengucapkan dengan lafal dan intonasi yang benar kata-kata, frasa dan kalimat yang telah dipelajari
- 2) melakukan tanya-jawab berdasarkan materi yang sudah dipelajari
- 3) melakukan dialog sesuai dengan contoh dengan menggantikan unsur-unsur kalimat yang disediakan
- 4) melakukan dialog dengan melengkapi bagian-bagian kalimat yang dikosongkan
- 5) menggambarkan dan atau menceritakan apa yang dilihat pada gambar
- 6) mengemukakan pendapat yang relevan dengan tema atau anak tema
- 7) membandingkan sesuatu yang sesuai dengan tema atau anak tema (mis. situasi, perbuatan, keadaan, sikap, pendapat)

d. menulis

Siswa dapat:

- 1) menulis kalimat-kalimat yang diimlakkan
- 2) melengkapi berbagai jenis teks dengan informasi yang sesuai dengan jenis teks yang bersangkutan dan/atau dengan isi teks / maksud siswa
- 3) menyusun kalimat yang diberikan secara acak menjadi teks
- 4) menyusun ujaran-ujaran yang diberikan secara acak menjadi dialog
- 5) menceritakan apa yang dilihat pada gambar secara tertulis (mis. deskripsi, membandingkan dua gambar)
- 6) mengisi buku harian dengan catatan singkat
- 7) menulis cerita berdasarkan seri gambar yang diberikan secara teratur atau diacak
- 8) menulis surat berdasarkan bantuan atau tanpa bantuan
- 9) membalas surat

Catatan:

- a. Guru harus selalu ingat bahwa tujuan di atas harus dibaca dan dipahami secara keseluruhan. Di samping itu tema, anak tema, dan tingkat kosakata serta ungkapan komunikatif yang disajikan harus sesuai dengan tujuan tersebut (lihat Bagan 1).
- b. Yang dimaksud dengan kosakata baru termasuk kata yang pernah diperkenalkan lewat teks tetapi akan diperluas atau ditambah maknanya. Misalnya, kata 'finden' berarti 'berpendapat' pada waktu kata ini pertama kali diperkenalkan lewat teks. Tetapi kata ini dapat dianggap kata baru bila diberi arti lain, misalnya 'menemukan'.

2. Daftar Tema

Berikut ini adalah tema-tema yang wajib disajikan dalam proses belajar-mengajar dan contoh-contoh anak tema. Bila dipandang perlu, guru dapat menambahkan anak tema yang merupakan rincian dari tema yang ada. Keterangan lebih lanjut tentang tema dapat dilihat pada catatan tentang tema setelah daftar tema berikut. Pengelompokan tema ke dalam tiga caturwulan (cawu) merupakan usulan sebuah urutan lingkup bahasan. Tetapi guru memang bebas mengubahnya. Dalam hal guru mengubah urutan tema dan anak tema hendaknya memperhatikan unsur-unsur bahasa yang sudah dipelajari.

Caturwulan 1:

Perkenalan

Jati diri

Benda-benda di sekitar siswa

Negara dan alam

Sekolah dan waktu senggang

Belajar-mengajar di sekolah

Kegemaran / kegiatan di waktu senggang

Pertukaran pelajar

Caturwulan 2:**Keluarga**

Kehidupan keluarga	Masalah keluarga
Keluarga dan masyarakat	

Kehidupan siswa di sekolah

Organisasi siswa	Kegiatan ekstrakurikuler
Masalah siswa di sekolah	

Pekerjaan

Hubungan antara pendidikan dan pekerjaan	Dunia kerja
Cita-cita dan kesempatan kerja	

Caturwulan 3**Pariwisata**

Perjalanan	Berpetualangan
Obyek wisata dan budaya	

Pendidikan tinggi

Persiapan masuk	Belajar di perguruan tinggi
Kehidupan mahasiswa	

Lingkungan

Lingkungan hidup	Pencemaran dan pelestarian lingkungan hidup
Kehidupan masyarakat di kota dan desa	

Catatan:

- Tema yang dicantumkan dalam setiap caturwulan (cawu) merupakan tema yang wajib diajarkan dalam caturwulan tersebut.*
- Tema dari caturwulan yang sama atau caturwulan sebelumnya dapat diberikan berkali-kali dengan cara mengambil anak tema yang berbeda.*

3. Penggunaan Bahasa dan Unsur Bahasa

Dua hal yang perlu dijelaskan dalam GBPP ini adalah penggunaan bahasa dan unsur bahasa. Penggunaan bahasa berkenaan dengan keterampilan-keterampilan fungsional (Sprechintentionen) dalam berbahasa. Unsur bahasa yang dipakai untuk mengungkapkan keterampilan fungsional tersebut meliputi pola kalimat, struktur, kosakata, lafal dan ejaan. Tetapi maksud keterampilan fungsional ini tidak dapat ditentukan berdasarkan makna kata-kata dan atau petunjuk struktur. Yang harus diperhatikan juga adalah aspek-aspek pragmatis yang tergantung dari situasi komunikatif dan juga mencakup aspek-aspek kebudayaan negara yang bersangkutan.

Contoh: Der Ehemann betritt das Haus. Draußen ist es kalt. Seine Frau fragt ihn:
'Warum hast du die Tür nicht zugemacht?'

Reaksi yang diharapkan bukan penjelasan alasan tertentu walaupun pola kalimat ini kalimat tanya. Sesuai dengan situasi maknanya bukan pertanyaan melainkan celaan dan himbauan untuk menutup pintu. Muatan kebudayaan dalam hal ini dapat dilihat dari keadaan cuaca di Jerman yang lebih dari setengah tahun hawanya dingin, sehingga rumah harus diberi alat pemanas. Energi untuk memanaskan rumah ini agak mahal, sehingga tidak menutup pintu berarti pemborosan energi, yang menyangkut keuangan.

Dalam GBPP ini unsur-unsur bahasa (= Sprachelemente) seperti

Unsur-Unsur Bahasa	misalnya	dalam hal contoh tersebut di atas
unsur struktur	kalimat tanya	"Warum?"
	pola kalimat tanya	"Fragepronomen + Verbs-Teil 1 + Subjekt + Akkusativobjekt + Negation + Verbs-Teil 2"
	bentuk Perfekt	"hast..... zugemacht"
unsur kosakata	verba dengan prefiks yang dapat dipisahkan	"zugemacht"
	hubungan antonimis	"zumachen ↔ aufmachen"
unsur lafalan	bunyi vokal [ü]	"Tür"
	intonasi kalimat	"Warum hast du die T'ür nicht zúgemacht?"
unsur ejaan	nomina berawalan huruf besar	"Tür"
	vokal [ü] panjang, tetapi panjangnya tidak ditandai (= tanpa 'h')	"Tür" und nicht /Tühr/

tidak diajarkan secara terpisah, melainkan merupakan satu kesatuan dalam tindak bahasa secara lisan dan tertulis. Ini berarti, bahwa kosa-kata dan struktur-struktur selalu disajikan dalam konteks yang tertentu, di mana penggunaan unsur bahasa ini memungkinkan mengadakan tindak bahasa yang bermakna dan yang sesuai dengan maksud lawan bicara.

Dalam kegiatan komunikasi ini sering digunakan beberapa ungkapan komunikatif (= Redemittel) yang merupakan semacam pola untuk merealisasikan maksud. Pengetahuan dan kemampuan menggunakan ungkapan komunikatif ini memudahkan dan melancarkan proses komunikasi dan pilihan ungkapan yang tepat membantu dalam penyesuaian dengan situasi berdasarkan maksud tertentu.

Dengan demikian ada dua kemungkinan untuk mengajarkan unsur-unsur bahasa:

Alternativ 1:

Unsur-unsur bahasa selalu disajikan sehubungan dengan salah satu situasi tertentu dan sesuai dengan maksud pembicara yang tertentu. Maksud ini dapat dikelompokkan menjadi keterampilan komunikatif dan salah satu kemungkinan merealisasikannya adalah mencari ungkapan komunikatif yang sesuai.

Alternativ 2:

Penggunaan bahasa dan unsur bahasa disajikan bersamaan waktu dalam bentuk-bentuk keterampilan fungsional yang mendasari ungkapan komunikatifnya. Ungkapan komunikatif hanya merupakan salah satu kemungkinan saja dalam tindak bahasa.

Pemilihan keterampilan-keterampilan fungsional untuk bahan pelajaran disesuaikan dengan tema. Fungsi yang sama dapat diungkapkan melalui tata bahasa atau ungkapan komunikatif yang berbeda atau sebaliknya, misalnya:

Contoh:

Keterampilan fungsional: memperkenalkan diri

Ungkapan komunikatif: Ich bin Ari. ≈ Ich heiße Ari ≈ Mein Name ist Ari.

Untuk membantu proses pembelajaran siswa, hendaknya struktur dan atau ungkapan komunikatif yang lebih mudah diperkenalkan lebih dahulu daripada struktur dan atau ungkapan komunikatif yang lebih sulit untuk fungsi yang sama.

Untuk kepentingan penciptaan konteks yang utuh dan sesuai dengan kebutuhan siswa, keterampilan fungsional bersama pola kalimatnya (di dalam daftar dicetak tebal) yang terdapat pada cawu yang lebih tinggi dapat disajikan pada cawu yang lebih rendah, tetapi pola kalimat yang baru akan diajarkan pada cawu yang bersangkutan.

Untuk kepentingan pengulangan bahan yang telah dipelajari, keterampilan fungsional dan pola kalimatnya yang pernah diajarkan pada cawu sebelumnya dapat diberikan lagi pada cawu yang sedang berjalan. Dengan demikian pengulangan pembelajaran unsur-unsur bahasa terjadi secara spiral.

Keterampilan-keterampilan fungsional dan contoh-contoh ungkapan komunikatifnya disajikan dalam daftar. Keterampilan fungsional, ungkapan komunikatif dan ujaran-ujaran lain.

Keterangan:

Setiap keterampilan fungsional disertai dengan beberapa contoh ungkapan komunikatif. Contoh ungkapan komunikatif ini disusun dengan dua cara:

Alternatif 1:

- beberapa ungkapan komunikatif dengan pola kalimat yang sama. Dalam hal ini unsur struktur dapat berbeda. Pada dasarnya guru boleh saja menambah ungkapan komunikatif seperti ini.

<u>Contoh 1:</u>	keterampilan fungsional	Ungkapan komunikatif:	
	memberi salam kepada seseorang dan menanyakan apa kabar	Wie geht es <i>dir</i> ? Wie geht es <i>Ihnen</i> ? Wie geht es <i>euch</i> ?	diubah menjadi atau
	tetap	Pola kalimat tetap - Unsur struktur diubah	

Dalam hal ini keterampilan fungsional (jemanden bei der Begrüßung nach seinem Befinden fragen) dan pola kalimat tetap (Wie geht es + Dativ), tetapi unsur struktur mengalami perubahan.

Alternatif 2:

- beberapa ungkapan komunikatif dengan pola kalimat dan unsur struktur yang berbeda. Sebaiknya ungkapan komunikatif ini jangan ditambahkan oleh guru

Contoh 2:	keterampilan fungsional	Ungkapan komunikatif:
	menanyakan seseorang tentang kegiatan yang direncanakan	Was machst du <i>heute</i> ? Was hast du <i>jetzt</i> vor? Welche Pläne hast du für <i>morgen</i> ?
	tetap	Pola kalimat berbeda.

Dalam contoh ini keterampilan fungsional (jemanden nach seinen Plänen für den heutigen Tag fragen) dipertahankan, tetapi pola kalimat dan unsur struktur lain diubah.

Guru dalam hal ini memang bebas untuk mengembangkan ungkapan yang baru sesuai dengan cara yang tersebut di dalam Contoh 1, yaitu dengan mempertahankan pola kalimat.

Contoh 3:	Mengembangkan ungkapan komunikatif yang memiliki pola kalimat yang berbeda	
	Was machst du <i>heute</i> ?	Was machst du <i>morgen</i> ?
	Was hast du <i>jetzt</i> vor?	Was machst du <i>nach dem Essen</i> ?
	Welche Pläne hast du für <i>morgen</i> ?	Was hast du <i>in den Ferien</i> vor?
		Was hast du <i>morgen</i> vor?
		Welche Pläne hast du für <i>heute nachmittag</i> ?
		Welche Pläne hast du für <i>deine Zukunft</i> ?
	tetap	Pola kalimat tetap, unsur struktur diubah

Yang selalu harus diperhatikan adalah, bahwa keterampilan fungsional dipertahankan, oleh karena yang diutamakan dalam pendekatan GBPP ini memang makna.

Daftar Keterampilan fungsional, Ungkapan komunikatif dan Ujaran-ujaran lain

Caturwulan 1

Keterampilan fungsional	Ungkapan komunikatif dan Ujaran-ujaran lain	
Memahami dan atau menggunakan ungkapan untuk:		
menanyakan dan menjawab tentang nama	°Wie heißt du?	*Ich bin Santi. *Ich heiße Santi. *Mein Name ist Santi.
menanyakan dan menjawab tentang asal	°Woher kommst du? °Woher kommt Arief?	*Ich komme aus Semarang. *Er kommt aus Manado.

menanyakan dan menjawab tentang tempat tinggal	°Wo wohnt Santi? °Wo wohnen Sie, Frau Yenny?	*Sie wohnt in Yogyakarta. *Bei Familie Straub *In der Mittelstraße 23. *In Frankfurt. *In Indonesien
menanyakan dan menjawab tentang umur	°Wie alt bist du? °Wie alt sind Arief und Santi?	*Ich bin 15 Jahre alt. *Sie sind 15 Jahre alt.
menanyakan dan menjawab tentang pekerjaan	°Was machst du? *Ich bin Student	*Ich gehe in die Oberschule. *Ich arbeite als Babysitter.
menanyakan dan memperkenalkan orang lain	°Wer ist das?	*Das ist Arief. *Das sind Made und Yenny.
memberi salam pada waktu bertemu dan menjawab	°Hallo, Santi! °Wie geht's, Santi? °Guten Tag, Frau Breuer! °Wie geht es Ihnen, Frau Breuer?	*Hallo! *Prima! *Guten Tag! *Danke, sehr gut!
memberi salam pada waktu perpisahan	°Tschüs, Santi! °Auf Wiedersehen, Frau Breuer! °Bis bald! °Bis Mittwoch! °Bis morgen!	*Tschüs! *Auf Wiedersehen! *Alles Gute!
memulai percakapan	°Sag mal, wann bist du geboren? °Erzähl mal, was machst du in den Ferien! °Entschuldigung, ich habe eine Frage.	
memulai surat pribadi dan mengakhirinya	°Liebe Erika, lieber Klaus, °Liebe Frau Breuer, lieber Herr Breuer,	*Herzliche Grüße! *Tausend Grüße! *Liebe Grüße! *Viele Grüße! *Viele liebe Grüße!
Menanyakan dan menjawab tentang (keterangan) waktu	°Wann kommt ihr denn, Arief und Santi? *Am 5.Juni. *Montags.	*Am Montag. *Abends. *Um 8.10 Uhr.
menanyakan dan menjawab tentang jangka waktu	°Wie lange bleiben wir in Berlin? *3 Tage. Vom 5. bis 7. Juni. *Von 8.00 Uhr bis 19.00 Uhr.	*Von Montag bis Mittwoch.
menanyakan dan menjawab tentang tujuan perjalanan	°Wohin fährst du? *In die Schweiz. *Nach England und Frankreich.	*Nach Leipzig. *Zum Metzger. *In die Stadt *Nach Europa

menanyakan dan menjawab tentang - benda	°Was liest die Klasse gerade in Deutsch? *Sie liest einen Zeitungsartikel.
menanyakan dan menjawab tentang orang/nama orang	°Wen hat die Klasse in Englisch? *Herrn Prihoda!
menanyakan pendapat seseorang tentang sesuatu / seseorang dan memberi jawabannya	°Wie findet Philipp Sozialkunde? *Aktuell und interessant.
menanyakan yang disukai dan menjawab sesuatu yang lebih disukai	°Magst du Englisch? *Ich mag lieber Deutsch! *Ich mag lieber Deutsch als Englisch!
menyatakan kesan akan sesuatu	Ich mag Mathe, aber die Logarithmen finde ich schrecklich.
menanyakan dan menjawab tentang waktu (jam)	°Wieviel Uhr ist es jetzt? *Viertel nach zwei. °Wie spät ist es jetzt? *Fünf vor vier.
menanyakan dan menjawab, apakah sesuatu akan terjadi atau tidak	°Siehst du Philipp beim Sport? *Nein, ich sehe ihn heute nicht. *Ja, heute nachmittag.
mengatakan bahwa sesuatu sudah berakhir	°Der Unterricht ist zu Ende. °Der Tag ist schon vorbei.
menanyakan dan menjawab tentang frekuensi suatu kegiatan	°Wie oft hast du Mathe? *Viermal pro Woche.
menanyakan dan menjawab kegunaan sesuatu	°Wozu brauchst du den Computer? *Den brauche ich zum Lernen
menyatakan sangat pentingnya sesuatu	°Ohne Reisen geht es nicht! *Das ist richtig! Reisen machen, das ist die Hauptsache. *Die Hauptsache ist, man kann reisen.
menyatakan keinginan akan sesuatu	°Ich möchte so gern einen Computer.
menyatakan 'pro' atau 'kontra'	°Dirk ist für Sport, aber gegen Hausaufgaben
menanyakan apa yang terjadi	°Was ist denn los? °Was ist denn passiert? °Was hast du denn? °Was hast du denn erlebt?
minta maaf	°Entschuldigung, ich komme zu spät! °Entschuldigen Sie, aber ich habe keine Zeit

Caturwulan 2

Keterampilan fungsional	Ungkapan komunikatif dan Ujaran-ujaran lain
Memahami dan atau menggunakan ungkapan untuk:	
permohonan mengajukan pertanyaan dan mempersilakan	°Entschuldigung, darf ich Sie etwas fragen? *Aber selbstverständlich! *Bitte! *Aber gern! *Natürlich!
menyatakan alasan atas kenyataan tertentu	°Meine Großeltern haben ihr Haus in Süddeutschland. Deshalb kommen sie nicht oft nach Kassel. °Meine Großeltern kommen nicht oft nach Kassel, denn sie haben ein Haus in Süddeutschland.
menyatakan adanya sesuatu/kesibukan	°Dort ist was los!
mengucapkan selamat datang (dalam siaran radio dan televisi) dan salam perpisahan (dalam pembicaraan telepon, siaran radio, televisi)	°Liebe Zuschauer, willkommen zu unserer Sendung! °Auf Wiederhören - und bis Mittwoch!
menanyakan alasan dan menjawab	°Warum bricht er die Schule frühzeitig ab? *Das weiß er selbst nicht so genau *So genau weiß ich das nicht.
mengatakan ketidak inginan dan menanyakan apakah ada keinginan untuk melakukan sesuatu	°Er hat keine Lust mehr zum Lernen. *Wozu hat er Lust?-
menyatakan suatu kemungkinan	°Vielleicht ist die Schule zu schwer? °Die Schule ist vielleicht langweilig?
menanyakan dan menjawab apa yang akan dipilih	°Interessiert Sie das nicht, oder möchten Sie das nicht hören? *Doch, das interessiert mich! °Kaufen Sie den Rucksack, oder möchten Sie ihn nicht haben?
memberi semangat	°Mach mit, gib nicht auf!
menyimpulkan sesuatu	°Er besucht jetzt die Klasse 12. Er macht also in einem Jahr Abitur.
menyatakan suatu keyakinan	°Ich bin ziemlich sicher, er liebt uns °Ich bin sicher, er liebt uns. °Ich bin sicher, er liebt uns.
menanyakan apakah sesuatu sudah tercapai dan menjawab bahwa ini belum tercapai	°Ist er schon Arzt? *Nein, noch nicht, er studiert noch!
menanyakan pemilik sesuatu	°Wem gehört der Prospekt?

menjelaskan lebih lanjut suatu pernyataan	°Der Prospekt gehört mir, d.h. eigentlich gehört er dem SMV-Büro. *Das bedeutet, er ist wichtig.
menanyakan dan menjawab arti sesuatu	°SMV - was ist denn das? °SMV - was bedeutet das? *Keine Ahnung! *Da weiß ich nicht Bescheid.
mengalihkan pembicaraan	*Die SMV? Das ist die Schülermitverwaltung. Übrigens, ich bin auch Klassensprecher.
memberi selamat	°Gratuliere! °Herzlichen Glückwunsch!
menanyakan dan menjawab tentang suatu topik	°Ihr habt morgen eine SMV-Sitzung. Worum geht es da? °Morgen ist SMV-Sitzung. Worum geht es diesmal? *Es geht um das Schulfest.
menambahkan sesuatu	*Ein Thema ist die Schülerzeitung, außerdem geht es um die Schulfete und um die Kleidersammlung.
menanyakan keadaan di tempat lain	°Wie macht ihr das in Indonesien? °Wie ist das eigentlich in Indonesien? °Wie ist das bei euch? °Wie ist das in Asien?
menyatakan bahwa sesuatu tidak akan menjadi kenyataan, melainkan hal lain	*Wir machen keinen Ausflug, sondern eine Klassenfahrt.
menanyakan dan menjawab tentang persoalan yang dihadapi	°Womit hattest du Probleme? *Mit der Pünktlichkeit. Aber das / macht nichts! / ist kein Problem!
menyatakan harapan bahwa sesuatu akan berjalan lancar	°Hoffentlich klappt alles! °Ich hoffe, das klappt! °Hoffentlich geht das gut!
menyatakan bahwa sesuatu tidak dapat tercapai jika persyaratan tertentu tidak dipenuhi	°Man muß hart arbeiten, sonst kann man das nicht schaffen. °Gute Augen sind notwendig. Sonst kann man nicht Pilot werden.
menyatakan sesuatu yang paling disukai	*Ich möchte am liebsten Filmstar werden. Einen Traumberuf hat jeder.
menyatakan kemungkinan besar sesuatu akan terjadi	°Wahrscheinlich lerne ich einen Beruf. °Ich glaube (immer noch), ich werde Pilot.
menanyakan dan menjawab keinginan seseorang	°Willst du Pilot werden? °Wird er Maurer? *Nein, das ist nicht möglich. *Ja, das möchte er.
menyatakan bahwa sesuatu tidak mudah dicapai	°Du willst Professorin werden? °Er möchte Pilot werden? *So einfach ist das sicher nicht! *Das ist nicht so einfach. *Das ist gar nicht so einfach. *Das ist überhaupt nicht einfach.
menyatakan bahwa sesuatu tidak mungkin / tidak boleh terjadi	°Ich möchte Pilot werden, aber das geht nicht / aber das ist unmöglich. Der Arzt sagt, ich darf nicht fliegen. °Ich möchte gern Auto fahren, aber ich darf nicht. / das ist verboten. / das ist nicht erlaubt. / Denn ich habe keinen Führerschein.

mengatakan tempat keberadaan	°Am Sonntag bin ich zu Hause. °Montag morgen bin ich im Büro. °Du findest mich morgen auf der Baustelle.
mengatakan letak tempat tinggal	°Peter lebt in der Stadt, aber sein Bruder lebt seit einem Jahr auf dem Land. °Osnabrück liegt zwischen Bremen und Münster. °Darmstadt liegt in der Nähe von Frankfurt.
mengatakan letak sesuatu	°Hier ist die Küche, dort ist das Bad. °Vorn ist der Eingang, hinten ist die Garage. °Links ist das Gästezimmer, rechts ist das Wohnzimmer. °Oben ist der Speicher und unten der Keller.
menanyakan dan menjawab tentang harga	°Wieviel kostet 1 Kilo Trauben? *Das macht 4 Mark. °Wieviel muß ich zahlen ?
mengungkapkan rasa (tidak) heran	°Ich bin erstaunt, daß die Deutschen so viel Obst essen: Bananen, Äpfel, Birnen, Mangos und Orangen. °Komisch, daß so viele Leute gegen den Plan sind. °Kein Wunder, daß seine Familie entsetzt ist. °Ich wundere mich nicht, daß sie verzweifelt ist. °Sie haben ohne Kompaß den Weg gefunden? Das ist ja unglaublich! / Das kann man ja kaum glauben. °Sie haben drei Stunden im Stau gestanden? Das kann ich mir gut vorstellen. / Das glaube ich gern.
mengatakan sesuatu yang utuh	°Zu einem guten Frühstück gehören in Deutschland frische Brötchen mit Butter. °Ohne Zucker schmeckt der Kaffee nicht.
menyatakan dan menanyakan perbandingan	°Was ist hier anders als in Indonesien? °Es gibt viele Unterschiede zwischen Deutschland und Indonesien. °Das ist genau (so) wie in Deutschland. °In Indonesien ist das völlig anders / viel besser / viel schlechter. °Man erwartet in Deutschland, daß ich laut spreche, in Indonesien ist es gerade umgekehrt.
menyatakan sesuatu untuk diulangi	°Wie bitte? / Was sagen Sie? Ich habe Sie nicht verstanden.
menanyakan dan menjawab apakah ada sesuatu yang khusus	°Gibt es etwas Besonders ? *Nein, nichts. °Gibt es besondere Neuigkeiten ? *Nein, fast keine.
menyatakan kejadian yang meggelisahkan	°Mein Bruder war plötzlich weg. Das war eine Aufregung!
menyatakan hal-hal yang terjadi di luar dugaan	°Er hatte Probleme, aber die Reise hat ihm trotzdem Spaß gemacht.
menyatakan tujuan perjalanan	- Inge fährt in die Schweiz. °Peter reist in den Iran. °Familie Meyer fliegt in die USA. °Immer mehr Touristen kommen nach Indonesien.

menyatakan bahwa sesuatu terlalu berlebihan bagi seseorang	°Also Trampen, das ist mir viel zu gefährlich und unbequem. °Das Auto hat 40 Millionen Rupiah gekostet. Das ist mir viel zu teuer gewesen!
menyatakan bahwa seseorang memiliki rasa ingin tahu akan sesuatu	°Berichten Sie uns von Ihren Erlebnissen in der Türkei! Wir sind schon sehr gespannt! Ich bin schon sehr neugierig. °Ich möchte gerne wissen, ob du in der Türkei warst. °Können Sie mir sagen, wie es dort ist?
mengungkapkan pengakuan atas sesuatu	°Wir haben gegen verschiedene Tiere gekämpft und - ehrlich gesagt - auch gegen die Angst und die Einsamkeit.
menyatakan harapan	°Ich hoffe, daß er die Prüfung besteht °Ich hoffe, du lädst Peter ein. °Hoffentlich beeilt er sich ein bißchen!
menyatakan segi positif dan negatif	°Ein Vorteil ist, daß er groß ist. °Ein Nachteil ist, daß er nur schwer Schuhe findet.
mengatakan perasaan senang	°Ich freue mich, daß du kommst. °Es ist schön, daß du mich besuchst. °Da bist du ja ! °Wenn du kommst, bin ich glücklich. °Weil du da bist, bin ich froh.
menanyakan dan menjawab makanan apa yang tersedia	°Was essen wir heute ? °Was gibt's denn heute ? °Eine Suppe, dann Fleisch mit Kartoffeln und Salat.
menawarkan dan menjawab tawaran makanan / minuman	°Was möchten Sie essen, Kartoffeln oder Reis? °Danke, ich nehme Reis. °Möchten Sie noch etwas trinken? °Nein danke, ich bin schon satt. ⇔ *Gern, noch eine Coca-Cola.
menyatakan tanggapan tentang rasa makanan	°Das schmeckt mir gut. ⇔ °Das schmeckt mir nicht. °Das ist gut. ⇔ °Das mag ich nicht. °Das ist lecker.
menanggapi sesuatu yang dianggap tidak benar	°Unsinn ! °Das ist doch Unsinn ! °Das stimmt doch überhaupt nicht.
mengungkapkan rasa kesal terhadap situasi yang dihadapi	°Mir reicht's! °Ich habe genug! °Verdammt, mir reicht's! °Donnerwetter, jetzt habe ich aber genug! °So ein Ärger, mir reicht's!
menanyakan dan menjawab bagaimana seseorang dapat mengatasi suatu kesulitan	°Wie kommst du mit dem Studium zurecht? °Inzwischen ganz gut. Ich habe mich an die Verhältnisse gewöhnt.

menanyakan dan menjawab tentang petunjuk, saran atau ide	°Was sollte man tun, / Was muß man tun, wenn man im Ausland studieren will? °Hast du eine Idee, wie man im Ausland studieren kann? °Hast du eine Ahnung, wem ich schreiben muß? °Kannst du mir einige Auskünfte geben ? °Ich möchte im Ausland studieren. Kannst du mir einen Tip geben? *Man sollte unbedingt zuerst die Sprache lernen. *Du solltest mehr Gemüse essen, z.B. Tomaten, Spargel und Blumenkohl.
menanyakan dan menjawab tentang musim dan keadaan cuaca	°Welche Jahreszeiten gibt es in Deutschland / in Indonesien? *Frühling, Sommer, Herbst und Winter. *Trockenzeit und Regenzeit. °Wie ist das Wetter in Deutschland? *Es ist neblig / windig / frisch / kühl / kalt / warm / heiß / schwül. *Manchmal scheint die Sonne / regnet es / schneit es / stürmt es / friert es / gewittert es.
menanyakan sesuatu yang mungkin masih diingat	°Erinnert ihr euch an Frau Meyer? °Dort wollte man früher ein Parkhaus bauen, erinnert ihr euch noch? Dann mußte man aber anders planen. Man konnte/durfte die Pläne nicht verwirklichen.
bertanya kepada diri sendiri	°Wir haben uns gefragt, ob wir helfen können und was wir tun können.
menanyakan dan menjawab tentang kejadian yang telah lampau	°Was hast du gestern gemacht? *Ich habe meine Freundin besucht. *Ich bin bei meiner Freundin gewesen. *Ich mußte Hausaufgaben machen. *Ich war zu Hause, denn ich hatte Besuch.

4 Daftar Kosakata

GBPP ini memuat daftar kosakata yang dikelompokkan menurut tema yang telah ditentukan untuk setiap caturwulan dan disusun menurut abjad. Kata-kata dalam daftar kosakata ini harus dikuasai oleh siswa secara aktif.

Daftar kosakata berisi kata-kata yang disarankan untuk dipelajari dalam kaitannya dengan tema-tema tersebut. Kata-kata tersebut juga dapat diajarkan dalam tema yang lain. Guru atau penulis buku boleh menggunakan kata lain yang diambil dari kelompok kosakata tema lain atau dari sumber lain yang dianggap perlu untuk memberikan konteks secara wajar. Kata-kata tambahan dari sumber lain tidak akan menjadi bahan yang diujikan.

a Penjelasan tentang daftar kosakata

1) Kata yang di cetak tebal

Kata kata yang harus dikuasai secara aktif dicetak tebal, sedangkan kata-kata yang dicetak biasa hanya dikuasai secara pasif. Ini berarti bahwa sebaiknya hanya kata-kata yang dicetak tebal saja yang dapat digunakan dalam setiap evaluasi.

2) Jenis kata

Pengelompokan sebagian jenis kata disederhanakan berdasarkan alasan-alasan praktis, jadi tidak selalu mengarah kepada kriteria-kriteria tertentu yang sama. Beberapa sub-kategori, misalnya verba tidak beraturan, ditambah bentuk orang ketiga tunggal. Keterangan di bawah ini dapat membantu guru untuk mengerti pengelompokan kata.

- ♦ Ajektiva selalu dikelompokkan sebagai ajektiva, tidak tergantung dari penggunaannya (misalnya. sebagai adverbial) dalam konteks kalimat.
- ♦ Kelompok adverbial (misalnya. 'als nächstes', 'heute morgen', 'bis morgens') selalu ditandai sebagai adverbial.
- ♦ Kata-kata yang mempunyai fungsi kalimat, sama sekali tidak dikelompokkan, misalnya.: 'danke', 'bitte', 'tschüs'.
- ♦ Preposisi yang dapat diikuti oleh dua kasus selalu disebutkan dengan kedua kasus.
- ♦ Verba tidak beraturan ditandai dengan konjugasi verba dalam bentuk persona ketiga tunggal presens.
- ♦ Verba dengan prefiks yang harus dipisahkan dalam bentuk konjugasi tertentu ditandai dengan gambar gunting.
- ♦ Beberapa kata yang dapat dimasukkan dalam lebih dari satu jenis kata dikelompokkan sesuai dengan kebutuhan, misalnya: 'denn' pada awalnya dipelajari sebagai partikel, baru kemudian sebagai konjungsi.

3) Penandaan deklinasi nomina

- ♦ Nomina selalu diawali dengan singkatan artikel sebagai tanda jenis kelamin gramatikal 'r' = der = maskulin 'e' = die = feminin 's' = das = neutral
- ♦ Bentuk pluralis (jamak) selalu ditandai dengan menyebutkan akhiran termasuk perubahan vokal dasar. Nomina yang hanya muncul dalam bentuk singularis (tunggal) atau pluralis (jamak) juga ditandai dengan singkatannya.

4) Singkatan yang digunakan dalam daftar kosakata:

V	=	<i>Verb</i> verba (kata kerja)	N	=	<i>Nomen</i> nomina (kata benda)	Adj	=	<i>Adjektiv</i> ajektiva (kata sifat)
Pron	=	<i>Pronomen</i> pronomina (kata ganti)	Konj	=	<i>Konjunktion</i> konjungsi (kata sambung)	Adv	=	<i>Adverb</i> abverbia (kata keterangan)
Interj	=	<i>Interjektion</i> interjeksi (kata seru)	Präp	=	<i>Präposition</i> preposisi (kata depan)	Part	=	<i>Partikel</i> partikel
Num	=	<i>Numeral</i> numeralia (kata bilangan)	Akk	=	<i>Akkusativ</i> kasus akusatif	Dat	=	<i>Dativ</i> kasus datif
(Sing.)	=	<i>Singularetantum</i> singularetantum (kata ini hanya dalam bentuk tunggal)	(Plur.)	=	<i>Pluraletantum</i> pluraletantum (kata ini hanya dalam bentuk jamak)	×	=	<i>trennbare Verb</i> verba dengan prefiks yang dapat dipisahkan

b. Daftar kosakata untuk Caturwulan 1

Tema Perkenalan

1) Jati diri dan memperkenalkan orang lain dan benda

2) Benda-benda di sekitar siswa

3.) Negara dan alam

No.	Art	Kata	Jenis Kata
1.		(ein-)hundert	Num
2.		(ein-)tausend	Num
3.	e	(eine) Million, zwei Millionen	Num
4.		acht	Num
5.	e	Adresse, -n	N
6.		alle	Pron
7.		anders	Adv
8.		antworten	V
9.		auch	Adv
10.		auf (Kalimantan)	Präp
11.		bekannt	Adj
12.	r	Berg, -e	N
13.	e	Bergtour, -en	N
14.		besichtigen	V
15.		besuchen	V
16.	s	Bild, -er	N
17.		billig	Adj
18.		bleiben, er bleibt	V
19.	r	Bleistift, -e	N
20.	r	Brieffreund, -e	N
21.	s	Buch, Bücher	N
22.		bunt	Adj
23.	s	Datum, Daten	N
24.		dein	Pron
25.		deutsch	Adj
26.		drei	Num
27.		eins	Num
28.		elf	Num
29.		etwa	Adv
30.	e	Exkursion, -en	N
31.		fahren, er fährt	V
32.		falsch	Adj
33.	e	Familie, -n	N
34.		fast	Adv
35.	s	Fest, -e	N
36.		fliegen, er fliegt	V
37.	r	Flughafen, -häfen	N
38.	e	Frage, -n	N
39.	r	Freund, -e	N
40.		früher	Adj
41.		fünf	Num
42.		geboren	Adj
43.		gleich	Adj
44.		groß	Adj
45.	r	Geburtstag, -e	N
46.	e	Gruppe, -n	N

No.	Art	Kata	Jenis Kata
47.	s	Heft, -e	N
48.		indonesisch	Adj
49.		informieren	V
50.	e	Insel, -n	N
51.	s	Jahr, -e	N
52.		jetzt	Adv
53.	e	Jugend (Sing.)	N
54.	r	Junge, -n	N
55.		kennenlernen	V
56.		klein	Adj
57.	r	Kontakt, -e	N
58.	r	Kugelschreiber, -	N
59.	r	Kuli, -s	N
60.	e	Lampe, -n	N
61.	e	Landkarte, -n	N
62.	s	Leben, -	N
63.	r	Lehrer, -	N
64.	e	Lehrerin, -nen	N
65.		lernen	V
66.		liegen, sie liegt	V
67.		meistens	Adv
68.	r	Mensch, -en	N
69.	s	Museum, Museen	N
70.		natürlich	Adj
71.		nett	Adj
72.		neu	Adj
73.		neun	Num
74.		noch	Part
75.	e	Nummer, -n	N
76.		nur	Part
77.		Ost (Kurzf.: im Osten gelegen)	
78.	r	Provinz, -en	N
79.	r	Schluß (Sing.)	N
80.		schnell	Adj
81.	r	Schrank, Schränke	N
82.	r	Schuh, -e	N
83.	e	Schule, -n	N
84.	r	Schüler, -	N
85.	e	Schuluniform, -en	N
86.		sechs	Num
87.		sechzehn	Num
88.		sechzig	Num
89.	r	Sessel, -	N
90.		sieben	Num
91.		siebzehn	Num
92.		siebzig	Num
93.		so	Adv

No.	Art	Kata	Jenis Kata
93.	s	Sofa, -s	N
94.		sprechen, sie spricht	V
95.	r	Stuhl, Stühle	N
96.		Süd (Kurzform von: 'im Süden liegend')	
97.	e	Tafel, -n	N
98.	e	Tasche, -n	N
99.	r	Tisch, -e	N
100.		tragen, sie trägt	V
101.		überall	Adv
102.		übrigens	Adv

No.	Art	Kata	Jenis Kata
103.	e	Übung, -en	N
104.	r	Urwald, Urwälder	N
105.	e	Vase, -n	N
106.		vier	Num
107.		wenig	Adj
108.	e	Zahl, -en	N
109.		zehn	Num
110.		zum Schluß	Adv
111.		zurück	Adv
112.		zwanzig	Num
113.		zwei	Num
114.		zwölf	Num

Tema Sekolah dan waktu senggang

1) Belajar-mengajar di sekolah

3) Pertukaran pelajar

No.	Art	Kata	Jenis Kata
1.	r	Abend, -e	N
2.	r	Abfall, -fälle	N
3.		abschreiben, er schreibt ab ✕	V
4.	e	Aktion, -en	N
5.		aktiv	Adj
6.	r	Alltag, -e	N
7.		als nächstes	Adv
8.		also (,wann beginnen wir?)	Part
9.		an (ihre Freundin)	Präp
10.	e	Antwort, -en	N
11.		arbeiten	V
12.	e	Arbeitsgemeinschaft	N
13.		aufmachen ✕	V
14.		aufpassen ✕	V
15.	r	Aufsatz, -sätze	N
16.	r	Ausflug, -flüge	N
17.		ausgeben, sie gibt aus ✕	V
18.	e	Ausstellung, -en	N
19.	s	Auto, -s	N
20.	r	Basketball, -bälle	N
21.		basteln	V
22.		beantworten	V
23.		beginnen, er beginnt	V
24.	s	Beispiel, -e	N
25.	r	Bericht, -e	N
26.		berichten	V
27.	e	Beschäftigung, -en	N
28.		brauchen	V
30.	e	Briefmarke, -n	N
29.	r	Brief, -e	N
31.	e	Bürgerinitiative, -n	N

2) Kegemaran/kegiatan di waktu senggang

No.	Art	Kata	Jenis Kata
32.		da	Adv
33.		dabei haben	V
34.		danach	Adv
35.		dann	Adv
36.		dauern	V
37.		dazu	Pron
38.		denken, sie denkt	V
39.		deshalb	Adv
40.		deutlich	Adj
41.	r	Dialog, -e	N
42.	e	Disko, -s = e Diskothek, -en	N
43.		diskutieren	V
44.		doch	Part
45.		dokumentieren	V
46.		Dr. = r Doktor, en	N
47.	r	Drucker, -	N
48.		einmal	Adv
49.	s	Ende, (Sing.) (zu Ende sein)	N
50.		Englisch (Sing.) (= die englische Sprache)	N
51.		entwickeln	V
52.		erklären	V
53.		etwas	Pron
54.		etwas lieber mögen	ujaran
55.	s	Fahrrad, -räder	N
56.	r	Fan, -s	N
57.	s	Fernsehen (Sing.)	N
58.		fleißig	Adj
59.	s	Flugzeug, -e	N
60.		formell	Adj

No.	Art	Kata	Jenis Kata
61.		fotografieren	V
62.		Französisch (= die französische Sprache)	N
63.		frei	Adj
64.	c	Freizeit (Sing.)	N
65.		freuen, sich	V
66.		froh	Adj
67.		früh	Adj
68.		für	Präp
69.		furchtbar	Adj
70.	r	Fußball, -bälle	N
71.		geduldig	Adj
72.	s	Geld (Sing.)	N
73.		gerade	Adj
74.	s	Geschenk, -e	N
75.	e	Geschichte (Sing.) (= das Schulfach)	N
76.	e	Geschichte, -n (= die Erzählung)	N
77.	s	Gespräch, -e	N
78.		gesund	Adj
79.	e	Gesundheit (Sing.)	N
80.	s	Glas, Gläser	N
81.		glauben	V
82.	e	Grammatik -en	N
83.	e	Gitarre, -n	N
84.		halb	Adj
85.	e	Handarbeit, -en	N
86.	s	Haus, Häuser	N
87.		heute	Adv
88.	e	Hexe, -n	N
89.		hier	Adv
90.	e	Hilfe, -n	N
91.		hören	V
92.		hurra	Interj
93.	e	Idee, -n	N
94.		im (= in dem Goethe-Institut)	Präp
95.		immer	Adv
96.		informell	Adj
97.		jeder	Pron.
98.		joggen	V
99.	e	Jugendherberge, -n	N
100.	r	Jugendliche, -n	N
101.		kaputt	Adj
102.	e	Katastrophe, -n	N
103.		kaufen	V
104.	e	Klassenarbeit, -en	N
105.	e	Klassenfahrt, -en	N
106.	r	Klassensprecher, -	N
107.	s	Klavier, -e	N
108.		kochen	V
109.	r	Koffer, -	N
110.		komisch	Adj
111.	r	Kommentar, -e	N
112.	s	Kopfvieh (Sing.)	N
113.		krank	Adj

No.	Art	Kata	Jenis Kata
114.	r	Kurs, -e	N
115.		kurz	Adj
116.		langweilig	Adj
117.		laut	Adj
118.		leer	Adj
119.	e	Leistung, -en (der Leistungssport (Sing.))	N
120.	die	Leute (Pl.)	N
121.		lieben	V
122.	s	Lied, -er	N
123.	s	Mädchen, -	N
124.		malen	V
125.		mehr	Adv
126.	e	Mehrwegflasche, -n	N
127.	e	Minute, -n	N
128.		mit	Präp
129.		mitnehmen, er nimmt mit	V
130.	r	Mittag, -e	N
131.	s	Modell, -e	N
132.		morgen früh	Adv
133.	s	Motorrad, -räder	N
134.		müde	Adj
135.	r	Müll (Sing.)	N
136.	r	Nachmittag, -e	N
137.		nachsprechen, er spricht nach	V
138.		nächste Woche	Adv
139.	e	Nacht, Nächte	N
140.		nehmen, er nimmt	V
141.		nichts	Adv
142.		nochmal = noch einmal	Adv
143.		Nord (Kurzform von: 'im Norden liegend')	-
144.	e	Note, -n	N
145.		oft	Adv
146.		packen	V
147.	e	Pause, -en	N
148.	e	Person, -	N
149.	s	Problem, -e	N
150.		rauchen	V
151.	e	Regel, -n	N
152.	r	Reis (Sing.)	N
153.	r	Reiseführer, -	N
154.	e	Rolle, -n	N
155.	r	Rundfunk (Sing.)	N
156.	e	Sache, -n	N
157.		sammeln	V
158.	r	Satz, Sätze	N
159.	s	Schach (Sing.)	N
160.		schlafen, sie schläft	V
161.		schreiben, er schreibt	V
162.		schützen	V
163.		schwimmen, er schwimmt	V
164.		singen, er singt	V
165.		soviel	Adv
166.		später	Adv

No.	Art	Kata	Jenis Kata
167.		spielen	V
168.		Sport treiben, er treibt Sport	ujaran
169.	c	Sprechübung, -en	N
170.		starten	V
171.	c	Straße, -en	N
172.	c	Stunde, -n	N
173.	r	Stundenplan, -pläne	N
174.		suchen	V
175.		sympathisch	Adj
176.	s	Taschengeld (Sing.)	N
177.	s	Theater, -	N
178.		toll	Interj
179.		trainieren	N
180.		träumen	V
181.		traurig	Adj
182.		üben	V
183.		über (London)	Präp
184.	s	Übungsbuch, -bücher	N
185.	e	Umfrage, -n	N
186.	e	Umwelt (Sing.)	N
187.	r	Umweltschutz (Sing.)	N
188.		unterrichten	V

No.	Art	Kata	Jenis Kata
189.	c	Verpackung, -en	N
190.		vielleicht	Adv
191.		wandern	V
192.	c	Wanderung, -en	N
193.		weiter	Adv
194.		weitermachen ✕	V
195.	c	Welt, -en	N
196.	s	Wetter (Sing.)	N
197.		wie viele?	Pron.
198.		wieder	Adv
199.		wiederholen ✕	V
200.	c	Woche, -n	N
201.		zeigen	V
202.	c	Zeitung, -en	N
203.		zelten	V
204.	s	Zentrum, Zentren	N
205.	s	Zeugnis, -se	N
206.	s	Ziel, -e	N
207.		zu Haus	Adv
208.		zuerst	Adv
209.		zusammen	Adv
210.	c	Zusammenfassung, en	N

c. **Daftar kosakata untuk Caturwulan II****Tema Keluarga****1) Kehidupan keluarga****3) Keluarga dan masyarakat****2) Masalah keluarga**

No	Art	kata	Jenis kata
1.		abfahren, er fährt ab ✕	V
2.		abschreiben, er schreibt ab ✕	V
3.		andere	Adj
4.		anfangen, er fängt an ✕	V
5.	e	Angst (Sing.)	N
6.		anhalten, er hält an ✕	V
7.		ankommen, er kommt an ✕	V
8.		anschauen ✕	V
9.		ansprechen, er spricht an ✕	V
10.		aufstehen, er steht auf ✕	V
11.		ausfallen, er fällt aus ✕	V
12.		aussehen, er sieht aus ✕	V
13.	r	Beruf, -e	N
14.	s	Bett, -en	N
15.	r	Bruder, Brüder	N
16.		dorthin	Adv
17.		ein paarmal	Adv
18.	r	Elektriker, -	N
19.	die	Eltern (Plur.)	N
20.		entschuldigen (sich)	V
21.	s	Erlebnis, -se	N
22.		essen, er isst	V
23.	r	Facharbeiter, -	N
24.		fertig	Adj
25.		finden, er findet (eine Lösung)	V
26.	r	Friede (Sing.)	N
27.		frühstücken	V
28.		genau	Adv
29.		genug haben	V
30.		gering	Adj
31.	die	Geschwister (Plur.)	N
32.		glücklich	Adj
33.	e	Gymnastik (Sing.)	N
34.	e	Handtasche, -n	N
35.	r	Haushalt, -e	N
36.		heiraten	V
37.	s	Hemd, -en	N
38.		herschauen ✕	V
39.		heute nachmittag	Adv
40.	e	Hochzeit, -en	N
41.	e	Hoffnung, -en	N
42.		holen	V
43.	e	Hose, -n	N
44.	r	Informatiker, -	N
45.		interviewen	V

No	Art	kata	Jenis kata
46.	e	Kassette, -n	N
47.		kennen, sie kennt	V
48.	s	Kind, -er	N
49.	e	Kindergärtnerin, -nen	N
50.		leben	V
51.	e	Lösung, -en	N
52.		mit (Mann)	Präp
53.	e	Mutter, Mütter	N
54.		nach Haus	ujaran
55.		nachdenken, er denkt nach ✕	V
56.		nicht mehr	Part
57.	r	Onkel, -	N
58.	r	Plan, Pläne	N
59.	r	Platz, Plätze	N
60.	r	Psychologe, -n	N
61.	s	Regal, -e	N
62.	e	Schwester, -n	N
63.		selten	Adj
64.		sofort	Adv
65.	r	Sohn, Söhne	N
66.	e	Sorge, -n	N
67.	s	Spiel, -e	N
68.	e	Tochter, Töchter	N
69.		trinken, er trinkt	V
70.		tun, sie tut	V
71.		türkisch	Adj
72.		typisch	Adj
73.	e	Übersetzerin, -nen	N
74.		unterwegs	Adv
75.	r	Vater, Väter	N
76.		verdienen	V
77.		vergessen, er vergißt	V
78.		verheiratet	Adj
79.		verstehen, er versteht	V
80.	r	Verwandte, -n	N
81.		voll	Adj
82.	r	Vorschlag, -schläge	N
83.		vorsichtig	Adj
84.		waschen, er wäscht	V
85.		weg	Adv
86.		weilerschlafen, er schläft weiter ✕	V
87.	e	Wohnung, -en	N
88.		zu Mittag essen, er isst zu Mittag	V
89.		zuhören ✕	V

Tema Kegiatan siswa di sekolah

1) Organisasi siswa

3) Masalah siswa di sekolah

No	Art	kata	jenis kata
1.	r	Abschluß, Abschlüsse	N
2.	e	Abteilung, -en	N
3.		allein	Adv
4.		alles	Pron
5.	r	Anfänger, -	N
6.		anrufen, sie ruft an ✕	V
7.		anstrengend	Adj
8.	e	Arzthelferin, -nen	N
9.	e	Aufgabe, -n	N
10.		aufräumen ✕	V
11.	e	Aushilfskraft, -kräfte	N
12.	r	Ausländer, -	N
13.	e	Batterie, -n	N
14.		bekommen, sie bekommt	V
15.		bilden	V
16.	e	Biographie, -en	N
17.	e	Blume, -n	N
18.	s	Blutspenden (Sing.)	N
19.		bringen, sie bringt	V
20.	s	Büro, -s	N
21.	e	Chance, -n	N
22.	r	Chor, Chöre	N
23.		d.h. = das heißt	Konj
24.		damals	Adv
25.		diesmal	Adv
26.		dringend	Adj
27.		eigen-	Adj
28.	s	Eis (Sing.)	N
29.	r	Erfolg, -e	N
30.	s	Ergebnis, -se	N
31.	e	Erlaubnis, -sse (Plural selten)	N
32.		erzählen	V
33.		faulenzten	V
34.	r	Fehler, -	N
35.	e	Firma, Firmen	N
36.	s	Fläschchen, -	N
37.	e	Freundschaft, -en	N
38.	r	Garten, Gärten	N
39.	r	Gärtner, -	N
40.	r	Gast, Gäste	N
41.	s	Gebiet, -e	N
42.	s	Gedicht, -e	N
43.	e	Geduld (Sing.)	N
44.		gefallen, er gefällt mir	V
45.	s	Geschäft, -e	N
46.	s	Gymnasium, Gymnasien	N
47.	e	Hauptschule, -n	N

2) Kegiatan ekstrakurikuler

No	Art	kata	jenis kata
48.		helfen, er hilft	V
49.	c	Hotelfachschule, -n	N
50.		immer noch	Adv
51.		in Ordnung bringen	ujaran
52.	s	Interesse, -n	N
53.		jobben	V
54.	r	Kaffee (Sing.)	N
55.	e	Karte, -n = e Eintrittskarte, -n	N
56.	s	Kino, s	N
57.	r	Koch, Köche	N
58.	r	Kompromiß, -sse	N
59.	r	Konflikt, -e	N
60.	e	Konkurrenz (Sing.)	N
61.		kontrollieren	V
62.	s	Konzert, -e	N
63.		kritisch	Adj
64.	r	Kunde, -n	N
65.		lange	Adj
66.	s	Märchen, -	N
67.	e	Medikament, -e	N
68.		mehr	Adv
69.		mehrere	Pron
70.		mitbringen, sie bringt mit ✕	V
71.	e	Möglichkeit, -en	N
72.	e	Nachhilfe, -n	N
73.	die	Nachrichten (Plur.)	N
74.		nutzen	V
75.	s	Päckchen, -	N
76.	e	Phantasie, -n	N
77.	r	Platzanweiser, -	N
78.	e	Post (Sing.) = die Postsachen (Pl.)	N
79.	r	Rat, Ratschläge	N
80.	r	Raum, Räume	N
81.	c	Realschule, -n	N
82.	r	Regisseur, -e	N
83.		reparieren	V
84.	e	Reportage, -n	N
85.	e	Sammlung, -en	N
86.	r	Sänger, -	N
87.		sauber	Adj
88.		sauberhalten ✕	V
89.		saubermachen ✕	V
90.		schauen	V
91.	r	Schlafsack, -säcke	N
92.		schlecht	Adj
93.	e	Schokolade, -n	N
94.	e	Schenswürdigkeit, -en	N

No	Art	kata	jenis kata
95.		selbstbewußt	Adj
96.	s	Sessel, -	N
97.		sortieren	V
98.		sparen	V
99.		spaziergehen, sie geht spazieren ✕	V
100.	e	Spielsachen (Plur.)	N
101.	e	Sprache, -n	N
102.	e	Stelle, -n	N
103.	r	Stellvertreter, -	N
104.		täglich	Adj
105.	r	Tanz, Tänze	N
106.		teilnehmen, er nimmt teil ✕	V
107.	r	Teilnehmer, -	N
108.		tot	Adj
109.		transportieren	V

No	Art	kata	jenis kata
110.	e	Tür, -en	N
111.		überhaupt	Part
112.		veranstalten	V
113.	e	Veranstaltung, -en	N
114.	e	Versammlung, -en	N
115.		vertreten, er vertritt	V
116.		vorbereiten ✕	V
117.	e	Vorbereitung, -en	N
118.		vorlesen, er liest vor ✕	V
119.		vorschlagen, er schlägt vor ✕	V
120.	r	Vortrag, Vorträge	N
121.		wählen	V
122.	r	Wecker, -	N
123.		wegnehmen, er nimmt weg ✕	V
124.	r	Wettbewerb, -e	N
125.	r	Wunsch, Wünsche	N

Tema Pekerjaan

1) Hubungan antara pendidikan dan pekerjaan

2) Dunia kerja

3) Cita-cita dan kesempatan kerja

No	Art	Kata	Jenis Kata
1.		abhängig	Adj
2.	s	Angebot, -e	N
3.	s	Arbeitsamt, -ämter	N
4.	r	Arbeitsplatz, -plätze	N
5.	r	Aschenbecher, -	N
6.		auf + Akk / + Dat	Präp
7.		aufmerksam	Adj
8.	r	Ausbilder, -	V
9.	s	Autogramm, -e	N
10.		backen	V
11.	r	Bäcker, -	N
12.	e	Bank, -Bänke (=bangku)	N
13.	r	Bau (Sing.)	N
14.	r	Baubude, -n	N
15.		bauen	V
16.	r	Beamte, -n	N
17.		behandeln	V
18.	r	Boden, Böden	N
19.	s	Brot, -e	N
20.		bummeln	V
21.	r	Dozent, -en	N
22.	e	Ecke, -n	N
23.		fähig	Adj
24.	e	Friseurin, -nen	N
25.	s	Gehalt, Gehälter	N
26.	s	Gerät, -e	N

No	Art	Kata	Jenis Kata
27.	s	Haar, -e	N
28.	e	Hand, Hände	N
29.		hängen	V
30.		hart (arbeiten)	Adv
31.		herum-	Präfix
32.		hinter + Akk. / +Dat.	Präp
33.		hoch	Adj
34.	r	Ingenieur, -e	N
35.	r	Kaufmann, die Kaufleute	N
36.	s	Kleid, -er	N
37.	e	Kleidung (Sing.)	N
38.	r	Kollege, -n	N
39.	r	Kranführer, -	N
40.	e	Krankenschwester, -n	N
41.	r	Leiter, -	N
42.	r	Maler, -	N
43.	r	Mechaniker, -	N
44.	s	Möbel, -	N
45.	r	Mut (Sing.)	N
46.		neben + Akk. / + Dat.	Präp
47.		nie(mals)	Adv
48.		notwendig	Adj
49.	r	Ordner, -	N
50.	s	Papier, -e	N
51.	c	Reaktion, -en	N

No	Art	Kata	Jenis Kata
52.		realistisch	Adj
53.		rechnen	V
54.	s	s Dach, Dächer	N
55.		schick	Adj
56.		schließlich	Adj
57.	r	Schmutz (Sing.)	N
58.		schmutzig	Adj
59.		schneiden, er schneidet	V
60.	r	Schornstein, -e	N
61.	r	Schreiner, -	N
62.	e	Sekretärin, -nen	N
63.		sitzen, er sitzt	V
64.		stecken	V
65.		stehen, er steht	V
66.		steigen, er steigt	V
67.		stellen	V

No	Art	Kata	Jenis Kata
68.	r	Stock, Stockwerke	N
69.		streichen, sie streicht	V
70.	r	Traum, -Träume	N
71.		unter + Akk / + Dat.	Präp
72.		untersuchen	V
73.		verkaufen	V
74.	e	Verkäuferin, -nen	N
75.	r	Vertrag, Verträge	N
76.		verwirklichen	V
77.		vorstellen <	V
78.	e	Wand, Wände	N
79.		wünschen	V
80.	e	Zeichnung, -en	N
81.		zu zweit	Num
82.		zwischen + Akk / + Dat.	Präp

d. Daftar kosakata untuk Caturwulan 3

Tema Pariwisata

1) Pariwisata

2) Berpetualang

3. Obyek wisata dan budaya

No.	Art	Kata	Jenis Kata
1.	s	Abenteuer, -	N
2.		abenteuerlich	Adj
3.		abholen, ✕	V
4.	e	Ameise, -n	N
5.	e	Ausreisesteuer, -n	N
6.	r	Bach, -e	N
7.	r	Baum, -e	N
8.	r	Bauer, -n	N
9.		beantragen	V
10.		begrüßen	V
11.		besorgen	V
12.		bezahlen	V
13.	s	Boot, -e	N
14.		buchen	V
15.		dorthin	Adv
16.		durchqueren	V
17.		duschen	V
18.		düsen	V
19.	e	Ehre (Plural selten)	N
20.	e	Erholung (Sing.)	N
21.		erschöpft	Adj
22.	e	Etappe, -n	N
23.		feiern	V
24.	r	Fels, -en	N
25.	s	Feuer, -	N
26.	r	Fisch, -e	N
27.	r	Flug, Flüge	N
28.	r	Fremdenführer, -	N
29.	e	Fußgängerzone, -n	N
30.	r	Gast, Gäste	N
31.	e	Gegend, -en	N
32.	s	Getreide (Sing.)	N
33.		Griechenland	N
34.		Großbritannien	N
35.	r	Hafen, Häfen	N
36.	r	Halt (Sing.)	N
37.		hell	Adj
38.		herrlich	Adj
39.	r	Holländer, -	N
40.	s	Innere (Sing.)	N
41.		insgesamt	Adv
42.		Irland	N

No.	Art	Kata	Jenis Kata
43.		Italien	N
44.	r	Kampf, Kämpfe	N
45.	c	Krabbe, -n	N
46.		kreuz und quer	Adv
47.	r	Krieg, -e	N
48.	r	Krimi, -s	N
49.	e	Küste, -n	N
50.		laufen, er läuft	V
51.	e	Matte, -n	N
52.	s	Meer, -e	N
53.	e	Meisterschaft, -en	N
54.	e	Menge, -n	N
55.		mieten	V
56.	e	Muttersprache, -n	N
57.	die	Niederlande (Pl.)	N
58.	die	Papiere (Pl.)	N
59.	r	Paß, Pässe	N
60.	r	Pfad, -e	N
61.	e	Pflanze, -n	N
62.		plötzlich	Adv
63.	e	Polizei (Sing.)	N
64.	die	Pommes Frites (Pl.)	N
65.	e	Quelle, -n	N
66.	s	Rathaus, -häuser	N
67.	e	Rechnung, -en	N
68.	s	Reischüro, -s	N
69.	c	Rundreise, -n	N
70.		schenken	V
71.	s	Schiff, -e	N
72.	c	Schlange, -n	N
73.		schmecken	V
74.	e	Schweiz	N
75.		segeln	V
77.	e	Seite, -n	N
78.	e	Sendung, -en	N
79.	s	Silber (Sing.)	N
80.		solch	Pron
81.	e	Sonne, -n	N
82.	r	Sonnenstrahl, -en	N
83.	r	Sportler, -	N
84.	e	Steinzeit (Sing.)	N
85.		strampeln	V
86.	r	Strand, Strände	N

No.	Art	Kata	Jenis Kata
87.	e	Stromschnelle, -n	N
88.	e	Strömung, -en	N
89.	s	Tagebuch, -bücher	N
90.	c	Tätowierung, -en	N
91.		tief	Adj
92.		todmüde	Adj
93.	r	Tourist, -en	N
94.	s	Trinkgeld, -er	N
95.	r	Tropenwald, -wälder	N
96.	r	Typ, -en	N
97.		übernachten	V

No.	Art	Kata	Jenis Kata
98.		unglaublich	Adj
99.	r	Urlaub (Sing.)	N
100.		verdammt	Adj
101.	r	Vetter, -n	N
102.	s	Visum, Visa	N
103.		vorstellen, sich (etwas)	V
104.	s	Waldsterben (Sing.)	N
105.	r	Wein, -e	N
106.		werfen, sie wirft	V
107.	s	Zelt, -e	N
108.		ziehen, sie zieht	V

Tema Pendidikan Tinggi

1) Persiapan masuk

3) Kehidupan mahasiswa

No.	Art	Kata	Jenis Kata
1.		ablegen (eine Prüfung), sie legt (eine Prüfung) ab ✕	V
2.		abnehmen, sie nimmt ab ✕	V
3.		abreißen, sie reißt ab ✕	V
4.	c	Abschlußprüfung, -en	N
5.		absolvieren	V
6.	r	Affe, -n	N
7.	r	Altbau, e Altbauten	N
8.		anmelden ✕	V
9.	s	Anschlagbrett, -er	N
10.	e	Anzeige, -n	N
11.		aufgeben (eine Anzeige), sie gibt (eine Anzeige) auf ✕	V
12.	e	Aufnahmeprüfung, -en	N
13.	e	Aufschrift, -en	N
14.		ausgehen, sie geht aus ✕	V
15.		ausreichen ✕	V
16.		auswählen	V
17.		baden	V
18.		benutzen	V
19.	c	Bibliothek, -en	N
20.	s	Blatt, Blätter	N
21.	e	Botschaft, -en	N
22.	r	Brand, Brände	N
23.	r	Braten, -	N
24.	c	Diplomarbeit, -en	N
25.		direkt	Adj
26.	e	Disziplin (Sing.)	N
27.		echt	Adj
28.	s	Ei, -er	N
29.		ein andermal	ujaran

2) Belajar di Perguruan Tinggi

No.	Art	Kata	Jenis Kata
30.	r	Eintopf	N
31.		einziehen, sie zieht ein	V
32.	r	Eisenbahnwagen, -	N
33.		entscheiden (für), sich	V
34.		enttäuscht	Adj
35.	c	Enttäuschung, -en	N
36.		ernst	Adj
37.		ervarten	V
38.	s	Fach, Fächer	N
39.	e	Frucht, Früchte	N
40.	s	Gefängnis, -se	N
41.	s	Gefühl, -e	N
42.		gelb	Adj
43.	c	Gelegenheit, -en	N
44.		gemeinsam	Adj
45.		gemischt	Adj
46.	s	Gericht, -e	N
47.	s	Getränk, -e	N
48.		gewinnen, sie gewinnt	V
49.	s	Gewitter, -	N
50.		grün	Adj
51.	r	Grund, Gründe	N
52.	s	Grundstudium (Sing.), Haupt-	N
53.	r	Gulasch (Sing.)	N
54.	c	Herausforderung, -en	N
55.		herumhören ✕	V
56.	r	Hitze (Sing.)	N
57.	r	Hochschule, -n	N
58.		höflich	Adj
59.	r	Hund, -e	N

No.	Art	Kata	Jenis Kata
60.		immatrikuliert (sein)	Adj
61.		inszwischen	Adv
62.	r	Joghurt (Sing) auch -e Joghurt	N
63.	e	Kälte (Sing.)	N
64.	e	Kaserne, -n	N
65.		klingen, es klingt	V
66.	e	Konsequenz, -en	N
67.		kontrollieren	V
68.	s	Kraut, Kräuter	N
69.		kritisieren	V
70.		kümmern um, sich	V
71.		leise	Adj
72.	r	letzte Schrei	ujaran
73.		lieben, sich	V
74.	r	Mantel, Mäntel	N
75.	e	Mensa, e Mensen	N
76.	e	Miete, -n	V
77.	s	Mineralwasser, -	N
78.		nachfragen bei ✕	V
79.	e	Nähe (Sing.)	N
80.		niemand	Pronom
81.	e	Not, Nöte	N
82.	e	Nudel, -n	N
83.		offen	Adj
84.	s	Paar, -e	N
85.		planen	V
86.	e	Prüfungsordnung, -en	N
87.		rechtzeitig	Adj
88.		reden	V
89.	r	Regen (Sing.)	N
90.		rot	Adj
91.		rund = etwa, circa	Adv
92.	r	Saft, -e	N
93.		sanieren	V
94.		satt	Adj
95.		schimpfen	V
96.	e	Schlagzeile, -n	N
97.		Schlange stehen	ujaran
98.	r	Schnee (Sing.)	N
99.	s	Schnitzel, -	N
100.	e	Schwüle (Sing.)	N
101.		skifahren	V

No.	Art	Kata	Jenis Kata
102.		sorgen für	V
103.	e	Speise, -n	N
104.	r	Spekulant, -en	N
105.	r	Staat (Sing.) (=pemerintah)	N
106.	r	Staat, -en (= negara)	N
107.		steigen (Zahlen), sie steigt	V
108.		stellen (einen Antrag)	V
109.	s	Stipendium, Stipendien	N
110.		stören	V
111.	r	Studentenausweis, -e	N
112.	s	Studentenwohnheim, -e	N
113.		studentisch	Adj
114.	s	Studienkolleg, -s	N
115.	s	Studium, Studien	N
116.	r	Sturm, Stürme	N
117.	r	Tote, -n	N
118.		trocken	Adj
119.		umziehen ✕	V
120.	s	Verhalten, Verhaltensweisen	N
121.		verlieren, sie verliert	V
122.		verloren fühlen, sich	V
123.		vermieten	V
124.		vermissen	V
125.		verschwunden	Adj
126.		versuchen	V
127.	r	Vogel, Vögel	N
128.		vorher	Adv
129.	e	Vorlesung, -en	N
130.	e	Wärme (Sing.)	N
131.	s	Wasser, -	N
132.	r	Wind, -e	N
133.	r	Wohnungsmarkt, -märkte	N
134.	e	Wohnungsnot (Sing.)	N
135.	e	Wolke, -n	N
136.	s	Wörterbuch, -bücher	N
137.	die	Zahnschmerzen (Pl.)	N
138.	e	Zimmervermittlung, -en	N
139.	e	Zulassung, -en	N
140.		zunehmen, sie nimmt zu ✕	V

Tema Lingkungan

1) Lingkungan hidup

2) Pencemarian dan pelestarian lingkungan hidup

3) Kehidupan masyarakat di kota dan desa

No.	Art	Kata	Jenis Kata
1.		anlegen	V
2.	r	Anruf, -e	N
3.	e	Atmosphäre, -n	N
4.		aussteigen, sie steigt aus ✕	V
5.		bayrisch	Adj
6.	r	Becher, -	N
7.	r	Begleiter, -	N
8.	e	Beilage, -n	N
9.	e	Bekanntschaft, -en	N
10.		belebt	Adj
11.	s	Benzin (Sing.)	N
12.		berühmt	Adj
13.		beschäftigen (mit), sich	V
14.	e	Besichtigung, -en	N
15.	e	Bevölkerung (Sing.)	N
16.	r	Beweis, -e	N
17.	r	Bewohner, -	N
18.		bewundern	V
19.	e	Brücke, -n	N
20.	r	Brunnen, -	N
21.	r	Bummel, -	N
22.		bummeln	V
23.	e	DDR (Deutsche Demokratische Republik (1949 - 1990)	N
24.	e	Deponie, -n	N
25.	e	Diele, -n	N
26.	r	Doppeldeckerbus, -se	N
27.		doppelt	Adj
28.	e	Dritte Welt	N
29.		dunkel	Adj
30.		durch + Akk.	Präp
31.	r	Einkauf, -e	N
32.	s	Einkommen	N
33.	r	Einwohner, -	N
34.		einzel	Adj
35.	r	Enkel, -	N
36.		entlang + Akk.	Präp
37.	s	Epos, Epen	N
38.		erreichen	V
39.		erwachsen (sein)	Adj
40.	r	Erwachsene, -n	N
41.	e	Fahrkarte, -n	N
42.	s	Feld, -er	N
43.	e	Fläche, -n	N
44.	r	Fluß, Flüsse	N
45.	e	Freiheit (Sing.)	N
46.	r	Gang, Gänge	N
47.	s	Gebäude, -	N

No.	Art	Kata	Jenis Kata
48.	e	Gefahr, -en	N
49.	r	Gehweg, -e	N
50.		geradeaus	Adv
51.	s	Gerät, -e	N
52.	s	Geschirr (Sing.)	N
53.		gießen, sie gießt	V
54.	r	Gott, Götter	N
55.	e	Grenze, -n	N
56.		griechisch	Adj
57.		gründen	V
58.	s	Hähnchen, -	N
59.	e	Halbte, -n	N
60.	die	Halsschmerzen (Pl.)	N
61.	e	Haltestelle, -n	N
62.	r	Händler, -	N
63.	e	Hauptstadt, -städte	N
64.	e	Hausangestellte, -n	N
65.	e	Heimat (Sing.)	N
66.	e	Hektik (Sing.)	N
67.		islamisch	Adj
68.		javanisch	Adj
69.		jung	Adj
70.		katholisch	Adj
71.	s	Kaufhaus, -häuser	N
72.		kegeln	V
73.	r	Kiosk, -e	N
74.	e	Kirche, -n	N
75.		klarmachen ✕	V
76.		klassisch	Adj
77.	s	Kopftuch, -tücher	N
78.		kostenlos	Adj
79.	s	Krankenhaus, -häuser	N
80.	e	Krankheit, -en	N
81.	r	Kreis, -e	N
82.	r	Kuchen, -	N
83.	e	Kunst, Künste	N
84.	r	Künstler, -	N
85.		lachen	V
86.	e	Langeweile (Sing.)	N
87.		laut Statistik	ujaran
88.	die	Lebensmittel (Pl.)	N
89.		Linie, -n	N
90.	e	Luft (Sing.)	N
91.	e	Mauer, -n	N
92.		mindestens	Adv
93.	r	Mitarbeiter, -	N
94.	s	Mitglied, -er	N
95.	e	Moschee, -n	N

No.	Art	Kata	Jenis Kata
96.	r	Mülleimer, -	N
97.	r	Mund, Münd	N
98.	r	Musikant, -en	N
99.	r	Nachbar, -n	N
100.		nähen	V
101.	e	Nationalität, -en	N
102.		öffentlich	Adj
103.	s	Öl, -e	N
104.	s	Opernhaus, -häuser	N
105.		organisch	Adj
106.	e	Orientierung, -en	N
107.		passend	Adj
108.		probieren	V
109.	r	Punkt, -e	N
110.	e	Puppe, -n	N
111.	r	Quadratkilometer, -	N
112.	r	Rasen (Sing.)	N
113.		reagieren (auf)	V
114.		reichen	V
115.		reif	Adj
116.	r	Reisfeld, -er	N
117.	e	Rente, -n	N
118.	r	Rentner, -	N
119.		retten	V
120.	r	Riese, -n	N
121.	e	Ruhe (Sing.)	N
122.	e	S-Bahn, -en (Stadtbahn)	N
123.		schicken	V
124.	s	Schwarzfahren	N
125.	s	Schwimmbad, -bäder	N
126.		spanisch	Adj
127.	e	Spezialität, -en	N
128.		spülen	V
129.	e	Stadtverwaltung, -en	N
130.	r	Staubsauger, -	N
131.	r	Straßenhändler, -	N
132.	s	Stück, -e (Theaterstück)	N
133.		Südamerika	N

No.	Art	Kata	Jenis Kata
134.		tanken	V
135.	e	Tätigkeit, -en	N
136.	s	Teil, -e	N
137.	r	Teller, -	N
138.		treffen, sie trifft	V
139.	r	Treffpunkt, -e	N
140.	e	U-Bahn, -en (Untergrundbahn)	N
141.	r	Umweltschützer, -	N
142.	r	Untergrund (Sing.)	N
143.	die	Unterlagen (Pl.)	N
144.		verantwortlich sein (für)	V
145.	r	Verein, -e	N
146.	e	Vereinigung (hier: Vereinigung Deutschlands)	N
147.		verhindern	V
148.	r	Verkehr (Sing.)	N
149.	s	Verkehrsmittel, -	N
150.		verkehrsreich	Adj
151.		vermeiden, sie vermeidet	V
152.		vernichten	V
153.	e	Verpackung, -en	N
154.		verschwenden	V
155.		verschwinden, sie verschwindet	V
156.	e	Voraussetzung, -en	N
157.	r	Wald, Wälder	N
158.	e	Wäsche (Sing.)	N
159.		wegwerfen, sie wirft weg ✕	V
160.		weiterverwerten	V
161.	e	Wiese, -n	N
162.	r	Wohnort, -e	N
163.	e	Wurst, Würste	N
164.	e	Zeitschrift, -en	N
165.	e	Zerstörung, -en	N
166.		ziehen nach, sie zieht nach	V
167.	r	Zug, Züge-	N
168.		zuletzt	Adv
169.		zurücklassen, sie läßt zurück ✕	V

5. Kegiatan Pembelajaran untuk Mengembangkan Keterampilan Berbahasa

Untuk menjaga fleksibilitas, kegiatan-kegiatan pembelajaran disajikan untuk keperluan satu tahun. Guru dapat memilih kegiatan-kegiatan pembelajaran yang dianggap sesuai dengan tingkat pembelajaran siswa dan situasi serta kondisi yang dihadapi.

Kegiatan pembelajaran yang dilakukan harus selalu ditujukan untuk mengembangkan keempat keterampilan berbahasa siswa. Dalam melakukan kegiatan pembelajaran hendaknya siswa benar-benar memahami makna kata, frasa, dan kalimat yang dipelajarinya sesuai dengan situasi pembicaraan dan latar belakang sosial budaya bangsa berbahasa Jerman.

Kegiatan pembelajaran yang mungkin dilakukan untuk mencapai suatu tujuan pelajaran dapat beragam sesuai dengan keragaman situasi dan kondisi. Guru dapat memilih kegiatan-kegiatan yang sesuai dengan tingkat kemampuan berbahasa siswa.

Meskipun tidak semua kegiatan yang disajikan di bawah ini dapat dilakukan seluruhnya, guru sangat diharapkan dapat memberikan keragaman (variasi) kegiatan agar siswa tidak menjadi bosan.

Berikut ini adalah daftar kegiatan pembelajaran yang disarankan untuk masing-masing keterampilan.

a. Membaca

1) Strategi Membaca

- Mengenali dan menentukan bentuk dan jenis teks di luar unsur kebahasaan, yaitu dengan memperhatikan tipografi dan atau 'layout' teksnya
- Memprediksi isi teks bacaan berdasarkan bentuk dan jenis teks.
- Memprediksi isi teks bacaan berdasarkan gambar/judulnya.
- Menyusun "Assoziogramm" yang sesuai dengan tema teks.
- Membaca sekilas untuk mendapatkan gambaran umum tentang teks.
- Mencari informasi tentang hal tertentu dalam bacaan untuk memahami teks.
- Menjodohkan kata yang bersinonim atau berantonim dalam teks.
- Menerka arti kata, frasa atau kalimat berdasarkan konteksnya.

2) Pemahaman Teks

- Memeriksa apakah prediksi isi teks benar atau salah.
- Menentukan suatu pernyataan benar-salah.
- Melengkapi skema/diagram sesuai dengan isi teks dengan menggunakan kata/frasa yang telah disediakan.
- Menyusun diagram dan ilustrasi yang mengungkapkan isi teks bacaan.
- Melengkapi/mengisi tabel berdasarkan isi teks.
- Memilih satu judul dari sejumlah judul yang tersedia untuk teks terkait.
- Memberi judul suatu teks.
- Dapat membuktikan pernyataan yang benar/salah dengan menyebutkan baris di dalam teks.
- Menjodohkan gambar dengan kata/frasa yang sesuai.
- Menentukan apakah suatu teks berisi bujukan, peringatan, undangan, informasi, arahan, dsb.
- Menjawab pertanyaan berdasarkan informasi dalam teks.

b. Menyimak

- Mengidentifikasi benda-benda yang namanya disebutkan oleh guru.
- Melakukan perintah yang diberikan secara lisan.
- Menjawab pertanyaan-pertanyaan yang diajukan guru atau lawan bicara.

- Menentukan suatu pernyataan benar-salah berdasarkan informasi yang didengar.
- Menjawab pertanyaan berdasarkan informasi tertentu dari teks lisan pendek.
- Mengikuti petunjuk jalan berdasarkan peta jalan.
- Menjodohkan teks dengan gambar.
- Menandai informasi yang sesuai dalam tabel.

c. Berbicara

- Melafalkan dengan tepat dan intonasi yang benar kata-kata, frasa dan ujaran yang telah disediakan atau sesuai dengan contoh.
- Berdialog dengan menggunakan kata, frasa dan ujaran yang telah disediakan atau sesuai dengan contoh.
- Berdialog sesuai dengan contoh dengan menggantikan beberapa unsur kalimat yang telah disediakan.
- Berdialog dengan memilih kata, frasa atau ujaran yang telah disediakan.
- Menceritakan gambar (secara singkat).
- Menjawab dan mengajukan pertanyaan dalam suatu percakapan berdasarkan materi yang telah dipelajari.
- Mengungkapkan pendapat yang berkaitan dengan tema yang dibahas.
- Menggunakan ungkapan dan ujaran yang telah dikenal sesuai dengan situasi yang tercantum dalam keterampilan fungsional.

d. Menulis

- Menulis kalimat-kalimat yang diimlakkan dengan ejaan yang benar.
- Menuliskan jawaban-jawaban atas pertanyaan pemahaman teks.
- Melengkapi kalimat/teks dengan unsur kalimat yang tersedia, atau bebas.
- Menulis/membalas surat dengan bantuan atau tanpa bantuan.
- Menyusun kalimat/paragraf yang diberikan secara acak menjadi dialog/teks.
- Mendeskripsikan gambar secara tertulis.
- Mengisi buku harian dan menuliskan catatan singkat.
- Menulis cerita berdasarkan gambar seri.
- Menulis karangan sederhana berdasarkan tema yang telah dibahas.
- Mengisi gelembung-gelembung percakapan ('*Sprechblasen*') sesuai dengan konteks.
- Menyusun acara suatu kegiatan.
- Menulis iklan sederhana.
- Mengisi formulir.

